

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Bakalářská práce

Název práce: **Rodič a jeho dítě do 10 let ve vztahu k novým technologiím.**

Name of bachelor thesis: **A parent and his/her child under 10y in relation to new technologies.**

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Michaela Slussareff, Ph.D.**

Autora bakalářské práce: **Tomáš Myšák**

Pražská 1, 254 01 Jílové u Prahy - Radlík

Ústav informačních studií a knihovnictví

typ studia: kombinované

Rok dokončení bakalářské práce: **2020**

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.“

28.7.2020

.....

Podpis

Poděkování

Děkuji vedoucí práce, Mgr. Michaela Slussareff, Ph.D., za konzultace poskytnuté za účelem vypracování této bakalářské práce.

Bibliografický záznam

MYŠÁK, Tomáš. *Rodič a jeho dítě do 10 let ve vztahu k novým technologiím*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví, 2020. 43 s., 50 s příl. Vedoucí práce Mgr. Michaela Slussareff, Ph.D.

Abstrakt

Cílem práce je zjistit, jaký vliv má používání nových technologií na děti a jejich rodiče. Na základě analýzy stupně informační gramotnosti rodičů a míry jejich edukace ohledně bezpečnosti směrem k dětem, nabídnout pohled na různé rodičovské strategie a technologickou vybavenost. Teoretická část práce stručně představí problematiku na základě studia dostupných odborných zdrojů a nabídne jejich kritickou reflexi. Praktická kvalitativní výzkumná část práce bude realizována pomocí rozhovorů a dotazníků na míru sociální izolace dětí.

Příklady zamýšlených výzkumných otázek:

Jak jsou současní rodiče informačně vzdělaní a jak (pokud vůbec) vzdělávají své děti ohledně informačních technologií a bezpečnosti? V jakém věku umožňují svým dětem používat vlastní mobilní zařízení? Kontrolují jejich počínání na internetu? Používají bezpečnostní programy? K jakému účelu jejich děti využívají tablety či chytré telefony? Od jakého věku dovolují svým dětem využívat sociální sítě? Kolik času denně tráví děti s novými technologiemi a používají je nejvíce doma, ve škole či v kruhu kamarádů? Mají nějaké koníčky? Co dělají ve svém volném čase? Mají nějakou pravidelnou mimoškolní aktivitu?

Klíčová slova

Technologie, média, dítě, rodiče, informace, gramotnost, edukace, bezpečí, online

Abstract

The aim of the work is to find out what effect the use of new technologies has on children and their parents. Based on an analysis of the level of information literacy of parents and their level of education regarding child safety, to offer an insight into various parental strategies and technological facilities. The theoretical part of the thesis briefly introduces the issue based on the study of available professional resources and offers their critical reflection. Practical qualitative research part of the work will be realized by interviews and questionnaires on the level of social isolation of children.

Examples of intended research questions:

How are current parents educated and, if at all, educating their children on information technology and security? At what age do they allow their children to use their own mobile devices? Do they control their actions on the Internet? Do they use security programs? For what purpose do their children use tablets or smartphones? From what age do they allow their children to use social networks? How much time do children spend with new technologies a day and use them most at home, at school or in a circle of friends? Do they have any hobbies? What do they do in their spare time? Do they have any regular extracurricular activity?

Keywords

Technology, media, child, parents, information, literacy, education, safety, online

OBSAH

1	Teoretická část.....	8
1.1	Úvod.....	8
1.2	Historie nových technologií	9
1.3	Situace v Evropě a v české republice	11
1.3.1	EU Kids Online	11
1.3.2	Health Behaviour in Scholl-aged Children.....	13
1.3.3	OECD.....	14
1.4	Sociální izolace	16
1.5	Restriktivní versus benevolentní rodič	18
1.5.1	Informační a digitální gramotnost rodičů.....	21
2	Praktická část	22
2.1	Cíl výzkumu	22
2.2	Metody výzkumu	22
2.3	Papírový a online dotazník.....	23
2.3.1	Rodiče a jejich znalosti online rizik.....	24
2.3.2	Sociální sítě.....	25
2.3.2.1	Pozitiva sociálních sítí	30
2.3.3	Děti a nové technologie	31
2.4	Moderní technologie a jejich vliv na sociální izolaci	33
3	Závěr	35
3.1	Shrnutí hlavních studií	35
3.2	Shrnutí mého výzkumu	36
3.3	Doporučení	38
4	Seznam obrázků	40
5	Použité zdroje	41
5.1	Monografie	41
5.2	Online.....	42
6	Přílohy.....	43

Seznam zkratk

GHz- GigaHertz

I.s. – Izolace sociální

např. – například

MB – MegaByte

MHz – MegaHertz

TB – TeraByte

tzv. – takzvaný

atd. – a tak dále

apod. – a podobně

ČLS JEP – Česká lékařská společnost J.E.Purkyně

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 ÚVOD

Stále více naše životy ovlivňují nové technologie, které nám v drtivé většině případů usnadňují práci, přístup k informacím, vzdělávání nebo komunikaci s okolním světem. Na e-shopech vše nakoupíte z pohodlí domova, díky internetovému bankovníctví téměř nemusíte chodit do banky, s novými e-recepty možná ani k doktorovi. Zároveň ale přináší řadu úskalí, kterým se chci v této práci věnovat. Především dopady nových technologií na děti do deseti let, díky kterým se stále častěji izolují od blízkého okolí.

Nové technologie se dají definovat jako moderní přístroje, které jsou téměř v každé domácnosti. Například chytré telefony a hodinky, bezpečnostní systémy, online přístroje pomáhající v domácnosti, herní konzole, tablety nebo počítače. V bakalářské práci se zaměřím zejména na zařízení, se kterým zacházejí malé děti – tablety, chytré telefony a počítače.

Důvodem mého výběru věkové hranice do deseti let je ten, že takto „mladé děti v drtivé většině případu nejsou schopny rozlišit nebezpečí a případné negativní stránky používání chytrých přístrojů“¹. V tomto ohledu je nesporně důležitá edukace jejich rodičů, kterým se v této práci budu také věnovat. S tím souvisí informační a digitální gramotnost dětí i dospělých. „Dodnes řada starších dospělých řeší internet jako cosi, co je pro ně cizí. Nerozumí si s ním, bojí se ho, považují prohlížeč za internet. Netuší k čemu všemu je internet dobrý. Málokteří dospělí si připouští, že vlastně žijí v jiném světě, než v jakém žijí jejich děti.“²

V mých výzkumných otázkách jsem se snažil především zjistit, jaké poměry v rámci nových technologií panují v rodinách, jaké znalosti o kyberprostoru a o moderních technologiích mají rodiče a jejich děti. Mimo demografických otázek jsem se dotazoval na

---

¹Děti a online rizika. *Vyzkum-mladez.cz* [online]. ©2012 [cit. 22.4.2020]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1378730032.pdf>

²ECKERTOVIÁ, Lenka a DOČEKAL, Daniel. Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013. 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5. Strana 20

otázky typu: *Používají svůj chytrý telefon, tablet či počítač připojený k internetu? Za jakým účelem ho používají? Má zařízení ve svém pokoji? Jak často tráví čas Vaše dítě/děti na chytrých zařízeních? Kontrolujete, co přesně dělají na svých přístrojích?* Tyto otázky pomáhají určit základní situaci v rodině ohledně používání chytrých zařízení. Použité otázky jsem viděl v různých studiích napříč celým světem.

Druhou část otázek jsem směřoval na nebezpečí online prostoru. Jestli rodiče ví, co znamenají pojmy jako sexting, kybergrooming, hoax, atd. Jestli vědí, jak blokovat nežádoucí webové stránky nebo zda mají nainstalovaný antivirový program.

Ve třetí části jsem se snažil zjistit něco o volném čase dětí. *Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový kroužek? Má Vaše dítě kamarády, se kterými tráví volný čas? Má Vaše dítě nějaké záliby?*

1.2 HISTORIE NOVÝCH TECHNOLOGIÍ

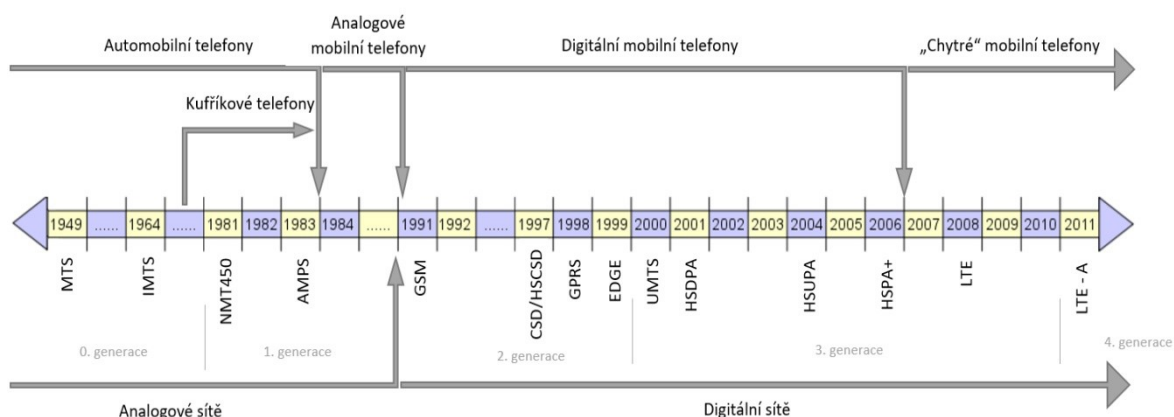
„Počátek nových technologií by se dal spojovat s nástupem Internetu. Když pomíneme vývojové stádia Internetu, jako byly ARPANETⁱ či MILNETⁱⁱ v sedmdesátých letech, tak zásadní rozmach byl v devadesátých letech, kdy již službu WWW – World Wide Web využívala značná část populace.“³ V tuto dobu nebylo pravidlem, že počítač byl v každé domácnosti. Hardwarové a softwarové možnosti byly značně omezené. Pro bližší představu si vzpomínám, že v roce 1995 jsem vlastnil počítač 80486 s kapacitou harddisku 40 MBⁱⁱⁱ a taktovací frekvencí procesoru 25 MHz^{iv}. Dnes vlastním přístroj s kapacitou disku 1 TB a rychlost procesoru je 2,6 GHz. V současné době, díky hardwarovým a softwarovým pokrokům, lze na počítači dělat neuvěřitelné množství činností a to vede k narůstajícímu počtu uživatelů. „V roce 1996 měl Internet celosvětově padesát pět miliónů uživatelů. V roce 2015 to bylo tři miliardy uživatelů.“⁴

---

³ Science Mag. Sciencemag.cz [online]. ©2017 [cit. 22.3.2020]. Dostupné z: <https://sciencemag.cz/historie-internetu-v-datech/>

⁴ Science Mag. Sciencemag.cz [online]. ©2017 [cit. 22.3.2020]. Dostupné z: <https://sciencemag.cz/historie-internetu-v-datech/>

Ovšem největší boom zažily moderní technologie masovým uvedením mobilních telefonů na trh. „Z počátku byly mobilní telefony využívány hlavně na volání a posílání zpráv, zejména kvůli technickým možnostem. S příchodem mobilního Internetu a smartphonů se ovšem pozice telefonů značně změnila.“⁵

1 - VÝVOJ MOBILNÍCH TELEFONŮ (ZDROJ: [HTTPS://COMTECH.VSB.CZ/VYVOJ-TELEFONU/HTML_MENU/CAS_OSA.HTML](https://comtech.vsb.cz/vyvoj-telefonu/html_menu/cas_osa.html))

Dnes jde na chytrém telefonu dělat vše, co na počítači. „V roce 2018 byly k internetu připojeny již čtyři pětiny českých domácností (81 %) a podobný podíl jich má i počítač (78 %). Chytrý telefon používalo 95 % osob ve věku 16 až 24 let. Počet Čechů, kteří používají sociální sítě, překročil 50 % hranici. V absolutních počtech to je 4,5 milionu osob starších 16 let. V internetových obchodech nakupuje 54 % osob starších 16 let, nejvíce oblečení a obuv.“⁶

Telefony se staly neodmyslitelnou součástí našeho života. Stejně jako tablety nebo chytré hodinky. Děti narozené po roce 2010 vyrůstají s největší pravděpodobností v domácnostech vybavenými moderními online přístroji. Ne nadarmo se nazývá tato generace „Smart Generation“. Věk, ve kterém začínají používat, či vlastnit mobilní zařízení se postupně zmenšuje.

⁵ VŠB - Technická univerzita Ostrava. *Comtech.vsb.cz* [online]. ©2017 [cit. 5.4.2020]. Dostupné z: <https://comtech.vsb.cz/vyvoj-telefonu/index.html>

⁶ Český statistický úřad. *Czso.cz* [online]. ©2019 [cit. 5.2.2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/oblasti-statistiky/informacni-technologie/>

1.3 SITUACE V EVROPĚ A V ČESKÉ REPUBLICE

Nynější mladá generace zachází s telefony či tablety zcela přirozeně již od útlého věku. „Počítačové hry, internet, mobilní telefony atd. pro děti stejné přirozené jako reálné prostředí, např. stromy. Děti komunikují, učí se, hrají si a seznamují se zcela jinak, než předchozí generace. Moderní technické vymoženosti je obklopují po celý jejich život. V důsledku toho rychle přijímají nové informace a od útlého věku jsou zvyklé na jejich interaktivní příjem. Mají rádi tzv. multitasking – dělají několik věcí současně. Při učení rádi experimentují, zkouší a hrají si. Bohužel někteří rodiče vývoj nových technologií nezachytili a často zaostávají ve znalostech tohoto online prostředí. Tím pádem nejsou schopni dostatečně kontrolovat či edukovat své ratolesti ohledně online bezpečnosti“⁷.

Pro porovnání trendů v rámci používání nových technologií dětmi v Evropě a v České republice jsem využil několik zahraničních i domácích studií dostupných na Internetu a v odborných databázích.

1.3.1 EU KIDS ONLINE

Nejvíce jsem čerpal z portálu EU Kids Online. Jedná se o mezinárodní výzkumnou síť, která zkoumá online znalosti dětí a jejich rodičů. Využívá několik metod k mapování zkušeností dětí a rodičů s internetem. „EU Kids Online toto téma zkoumá již od roku 2006, do projektu se zapojilo třicet tři zemí včetně České republiky. V rámci projektu již byl proveden mezinárodní průzkum v roce 2011, který přinesl bohatá zjištění týkající se například kyberšikany, online závislosti či sextingu. Na základě tohoto průzkumu vzniklo mnoho publikací, které byly využity jako podklad při tvorbě doporučení na národní i evropské úrovni, dále pak v prevenčních a intervenčních programech a v pedagogické praxi.“⁸ Projekt je financován EC Safer Internet Programme, což je program Evropské unie.

---

⁷ ECKERTOVÁ, Lenka a DOČEKAL, Daniel. Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013. 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5. Strana 22

⁸ MUNI [online]. ©2019 [cit. 13.2.2020]. Dostupné z: <https://irtis.muni.cz/euko>

Studie „Young Children (0-8) and digital technology“ z roku 2015 prezentuje na 528 stránkách výsledky zkoumání zkušeností s novými technologiemi malých dětí a jejich rodinami. Prvním varováním této studie je velká důvěřivost dětí. Většina dětí nemá představu o citlivé povaze osobních údajů ani o možnostech jejich zneužití. Dvě třetiny dotazovaných dětí jsou ochotny sdílet své osobní údaje s lidmi, které znají pouze z virtuální komunikace realizované na internetu. Výzkum ukázal, že ochota dětí sdílet osobní údaje je závislá na různých faktorech, jako jsou např. délka trvání vzájemné komunikace nebo nabízený úplatek. Nejčastěji sdílí adresu bydliště nebo adresu školy (56,9 %). Další skupinou jsou osobní údaje, které vytvoří mezi dítětem a útočníkem komunikační kanál. Ten může následně sloužit jako nástroj na kyberšikanu, vydírání a různé druhy manipulace. Konkrétně se jedná například o telefonní číslo (50,5 %), e-mailovou adresu (67,5 %), kontaktní údaje (skype) – 66,6 %.

Kapitola Digital homes se zabývá počtem digitálních technologií v domácnosti. Většina dotázaných rodin vlastní skupinu těchto přístrojů: televizi (případně Smart TV), tablet, smartphone a počítač. Děti jsou nejvíce využívány tablety a smartphony pro svou mobilitu a intuitivní ovládání. Výhodou pro rodiče je, že mohou mít své potomky neustále u sebe kontrolovat jejich počínání s telefonem či tabletem. Zmiňuje se zde také jeden paradox. Děti, které vlastní mobil či tablet, tráví na těchto přístrojích méně času než ty děti, které si zařízení půjčují od rodičů. Z nevlastníhoho předmětu se stává objekt vysoké touhy.

Závěry této evropské studie by se daly shrnout do několika bodů:

1. Děti milují digitální technologie. Jsou důležitou součástí jejich životů, ale nikoliv dominantní.
2. Využívají digitální technologie hlavně pro zábavu.
3. Digitální gramotnost se u dětí hodně liší.
4. Dovednosti s digitálními technologiemi ovlivňuje několik faktorů. Především rodinné uspořádání, výchova. Děti se učí od svých rodičů a dalších příbuzných a také od vrstevníků.
5. Menšina z dotázaných používá technologie k učení. Jedná se hlavně o starší děti.
6. Pouze starší děti (6-8 let) si uvědomují rizika online prostředí.

1.3.2 HEALTH BEHAVIOUR IN SCHOOL-AGED CHILDREN

„HBSC studie (The Health Behavior in School-aged Children) je mezinárodní výzkumná studie kolaborativního charakteru věnující se životnímu způsobu u dětí. Studie vychází ze stanoviska WHO (World Health Organization), že chování a životní styl v dospělosti jsou výsledkem vývoje v dětství a v dospívání.

Sledování výskytu behaviorálních komponent ovlivňujících zdraví u mladých lidí je důležité z hlediska veřejného zdraví. Mladí lidé se specifickými rizikovými faktory by měli být dle WHO (2002) cílovou skupinou preventivních snah v oblasti podpory zdraví.

Samotný výzkumný projekt HBSC se datuje již od roku 1982, kdy se uskutečnilo první setkání výzkumných pracovníků z Norska, Finska a Anglie za účelem diskuze o problémech spojených s nedostatečným počtem mezinárodně porovnatelných dat o kouření mladých lidí. Výsledkem tohoto setkání byl konsenzus o nutnosti zahájit práce na přípravě nového mezinárodního výzkumu s využitím jednotného výzkumného postupu a nástrojů tak, aby bylo možné údaje z různých států srovnávat.

Česká republika (ČR) se poprvé zúčastnila studie spolu s dalšími 24 převážně evropskými státy v roce 1994. Výzkum se opakuje vždy ve čtyřletých intervalech. Od roku 1994 tedy máme k dispozici komplexní zdroj dat o zdraví, pohybové aktivitě, obezitě, zkušenostech s drogami a alkoholem, trávení volného času a dalších tématech u nejmladší generace v ČR. Informace od nás využívají ministerstva, municipality, soukromé společnosti i nadnárodní organizace jako UNESCO, UNICEF nebo WHO při strategickém plánování.“⁹

Podle studie „Sociální sítě“, která proběhla v České republice v roce 2018 a bylo do ní zapojeno okolo třinácti tisíc školáků, se děti ve věku od deseti do patnácti let z hlediska využívání sociálních sítí dají rozdělit do čtyř kategorií.

1. Nepoužívá sociální sítě (22,0 %)
2. Používá sociální sítě v normální (obvyklé) míře (51,5 %)
3. Sítě využívá intenzivně (17,9 %)
4. Využívání sítí naznačuje problémové užívání (8,5 %)

---

⁹ Health Behaviour in School-aged Children [online]. HBSC: ©2019 [cit. 20.2.2020]. Dostupné z: <https://hbsc.cz/ostudii/>

Zatímco u chlapců a děvčat patřících do skupiny normálních či intenzivních uživatelů najdeme skupinu tvořící 20–30 %, jež v osobních tématech preferuje online komunikaci, u problémových uživatelů už je to výrazných 44 %. Tedy se zvyšující se intenzitou užívání sociálních sítí roste i preference sdělovat osobní informace online.

Dalším závěrem studie je zjištění, že rodiče většinou nevědí, co děti na internetu dělají. Děti uvádějí, že více než polovina rodičů (konkrétně 55 %) neví, co na sociálních sítích dělají. V případě uživatelů s problémovými rysy jde dokonce až o 2/3 rodičů, kteří nemají o online životě svých potomků ponětí. Přitom si ale dovedou velmi dobře pohlídat, s kým jde jejich syn nebo dcera ven a co tam dělá. O tom, jak “fyzicky” tráví volný čas jejich děti, má jasnou představu lehce přes 80 % z nich.

1.3.3 OECD

The Organisation for Economic Co-operation and Development - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) je mezivládní organizace 36 velmi ekonomicky rozvinutých států světa, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky. OECD vznikla v roce 1961. OECD koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice, prosazuje liberalizaci mezinárodního obchodu. Cílem OECD je napomáhat k dalšímu ekonomickému rozvoji, potlačení nezaměstnanosti, stabilizaci a rozvoji mezinárodních finančních trhů.

Studie z ledna roku 2019 zkoumá dopad užívání technologií na dětské kognitivní funkce. To zahrnuje paměť, koncentraci, pozornost, řečové funkce, rychlost myšlení a schopnost pochopení informací.

Sledování monitoru či obrazovky dětmi, které se podílí na kognitivních poruchách, je důležitou součástí analýzy. Tabulka níže ukazuje doporučení jednotlivých států pro rodiče. Uvádí od jakého věku a jak často by maximálně měly děti „koukat do obrazovky“. Angličtina má pro to výstižný termín – Screen Time.

Table 1.1. Screen time recommendations in different countries

Country/institution	Infants/toddlers	Early childhood	School-age - adolescence	Other recommendations
AAP (United States) (AAP, 2016 ^[9])	None, except video chatting (under 18 months); Only high quality programming (18-24 months)	1 hour of high quality programming, co-view	Consistent limits on time and type	Turn off screens when not in use; ensure screen time doesn't displace other behaviours essential for health
Canada Canadian Society for Exercise Physiology (CSEP, 2017 ^[9]) Canadian Paediatric Society (Canadian Paediatric Society, 2017 ^[10])	None	<1 hour	<2 hours (CSEP only)	Limited sitting for extended periods (CSEP); Adults model healthy screen use (CPS)
Australian Government Department of Health (Australian Government Department of Health, 2017 ^[11])	None (under 12 months); <1 hour (12-24 months)	<1 hour	<2 hours (entertainment)	
New Zealand Ministry of Health (Ministry of Health, 2017 ^[12])	None	<1 hour	<2 hours (recreational)	Adapted from CSEP guidelines
German Federal Ministry of Health (Rütten and Pfeifer, 2016 ^[13])	None	30 minutes	1 hour (primary school) – 2 hours (adolescents)	Avoid as much as possible; avoid screen time completely for children under 2 including background television

2 – SCREEN TIME

([HTTP://WWW.OECD.ORG/OFFICIALDOCUMENTS/PUBLICDISPLAYDOCUMENTPDF/?COTE=EDU/WKP%282019%293&DOCLANGUAGE=EN](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?COTE=EDU/WKP%282019%293&DOCLANGUAGE=EN))

Porucha spánku či stres souvisí také s užíváním nových technologií. Studie varuje před koukáním na tablet či televizi těsně před spánkem. Ukázalo se, že téměř polovina zkoumaných dětí, které si například hrají s mobilem v době usínání má slabší spánek, to znamená, že nemají dostatečně dlouhý takzvaný hluboký spánek, při kterém tělo správně odpočívá, než ti, kteří usínají bez přístrojů v ruce. Zároveň se především u školáků potvrdilo, že nadměrné sledování sociálních sítí vyvolává stres. Mají nutkání neustále kontrolovat svůj mobil, zda se nevyskytlo něco nového v jejich online okolí. Sledují statusy blízkých, „lajkují“ fotky a videa či „poustují“ své myšlenky a nálady a následně očekávají reakce. Právě reakce na svou fotku či něco jiného, jsou to, co vyvolává největší stres. Často se od svých kamarádů či spolužáků dočká posměšných komentářů. Oni to nemusejí myslet zle, ale v online prostředí se toto rozpozná velmi těžko.

Sociologický ústav Akademie věd České republiky definuje sociální izolaci jako „mnohovýznamový pojem, který vedle prvního, samozřejmého významu absence sociálních kontaktů, interpersonálních vztahů, má specifické významy v rámci hlubinné psychologie. I.s.^v je vědomé a záměrné vyčlenění jedince ze společnosti, např. rituálem vyobcování, který v některých společnostech nahrazoval trest smrti, za těžká provinění proti pravidlům a zákonům (viz též ostrakismus). I.s. motivovaná subjektivně se týká strachu a úzkosti z mezilidských kontaktů, odporu a nechuti k vytváření interpersonálních relací, je to závažný psychopatologický projev. K i.s. vedou dlouhodobé soc. deprivace a citové deprivace v kritických obdobích dospívání (nejznámější je příklad „vlčích dětí“ – Kamaly a Amaly – v Indii, vychovaných vlčí smečkou v džungli; obě sestry setrvaly po celý zbytek života v totální i.s.). V psychoanalýze je i.s. obranným mechanismem, podobným vytěsnění: jedná se o vytlačování nepříjemně prožívaných obsahů z vědomí při uchovávání jejich ideační formy. I.s. jako častý obranný mechanismus při rozvoji nutkové neurózy spočívá v oddělení afektu od příslušného objektu. V praktickém prožívání to vypadá tak, že člověk prožívá neodpovídající emoce tam, kde je prožívat nemá. Podle C. G. Junga^{vi} spočívá i.s. v totálním pocitu osamění a odcizení, vyvolaném invazí obsahů kolekt. nevědomí do vědomě udržované rovnováhy psychiky.“¹⁰

Ze studie Děti a digitální technologie – kvalitativní studie, která proběhla v roce 2015 v rámci projektu ECIT, se dají vyvodit doporučení pro rodiče, které mohou pomoci od negativních dopadů nových technologií na jejich ratolesti.

„Děti do dvou let by neměly trávit žádný čas nad obrazovkou. Poznávají svět, jsou nastaveny na vytváření vztahů. Jejich mozek je naprogramován k učení. A nejvíce se děti učí v kontaktu s druhými. Pokud je dítě v tomto věku s telefonem, je sociální kontakt narušen. Hůře se učí mluvit, rozpoznávat emoce druhých, navazovat vztahy. Z osobní zkušenosti mohu konstatovat, že je celkem obtížné zamezit i několika měsíčnímu miminku kontakt s telefonem. I nemluvící batole fascinuje interakce, kterou poskytuje smartphone.

---

¹⁰ Sociální izolace. *Encyklopedie.soc.cas.cz* [online]. ©2017 [cit. 6.1.2020]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/lzolace_sociální

Řada odborníků poukazuje na to, že ani děti od tří do pěti let nejsou na technologie zralé. Nemají rozvinutou vůli a nedokáží si své aktivity samy korigovat. Když už dítě sleduje pohádky nebo hraje hry, je potřeba mu vysvětlovat obsah. Dle doktorky Ivany Šnýdrové^{vii} se u dětí, mezi třetím a čtvrtým rokem, prodávající citovou deprivaci, mohou projevit nezvratné osobnostní rysy jako labilita, agresivita, sebepodceňování a další. Tyto rysy je mohou doprovázet po zbytek jejich života.

Děti od šesti let se o technologie již velmi živě zajímají, ale stále potřebují kontrolu rodičů nad jejich používáním. Malí školáci nemají dostatečně vyvinuté schopnosti sebeovládání a sebekontroly. V kolektivu navazují první vztahy, zažívají první zklamání, konflikty či ústrky. S těmito situacemi se musí umět vypořádat osobně, nikoliv online.“¹¹

Na konferenci *Hrozí našim dětem digitální demence?* v březnu roku 2019 odborníci hovořili o velkém problému, kdy mladá generace ztrácí schopnost komunikovat se svým okolím na živo. Například „senátorka a dětská neuroložka Alena Dernerová (za Spojení demokraté – Sdružení nezávislých) má ale ze své praxe závažnější příklady: „Ty děti nebyly schopny bez mobilu být a vyhrožovaly rodičům, že třeba vyskočí z okna.“ V takových případech už Dernerová rodičům doporučuje návštěvu adiktologa, tedy odborníka na závislosti. Přidává ale i příklady, kdy děti technologie nadužívají a jak se to u nich projevuje. „Už jenom tím, že děti začínají selhávat ve škole, jsou unavené, spavé. Když se zeptám, jak dlouho jsou na mobilu, tak je to vlastně celé odpoledne, jdou s ním do postele, usínají ve dvě hodiny, ve tři ráno,“ popisuje Dernerová.“¹²

Sociální osamělosti se důkladně věnuje Psychiatrická společnost ČLS JEP, která doporučuje několik dotazníků, které jsou schopny odhalit stupně osamělosti. Tato společnost ve svých člancích uvádí několik zajímavých poznatků o vlivu osamělosti na spokojenost či nespokojenost člověka. „Jeden ze současných obecně uznávaných modelů osamělosti založených především na kognitivní teorii předpokládá, že percipovaná sociální izolace vyvolává pocit nebezpečí, které vede ke zvýšenému vnímání další možné hrozby v sociálním prostředí. Důsledkem nevědomých procesů, které zvyšují pohotovost k vnímání sociálního ohrožení, jsou kognitivní omyly: ve srovnání s neosamělými lidmi vnímají osamělí lidé sociální svět jako více ohrožující místo, očekávají více negativních sociálních interakcí a také

---

¹¹ European Commission, Joint Research Centre, & Stéphane Chaudron. (2015). *Young Children (0-8) and digital technology : A qualitative exploratory study across seven countries*. <https://doi.org/10.2788/00749>

¹² Senát Parlamentu České republiky. *Senat.cz* [online]. ©2019 [cit. 10.4.2020]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/informace/galerie/videogalerie/video.php?id=500>

si ze sociálního kontaktu odnášejí více negativních vzpomínek. Negativní sociální očekávání současně ve druhých lidech navozuje chování, které osamělé osobě potvrdí její očekávání - ve smyslu sebenaplnujícího proroctví. Na jeho podkladě se osamělí lidé sami distancují od ostatních, ale příčinu přisuzují druhým a mají pocit, že nad situací nemají žádnou kontrolu. Tento bludný kruh osamělosti je provázen pocitem nepřátelství, stresem, pesimismem, úzkostí, nízkým sebevědomím a představuje dispoziční tendence, které aktivují neurobiologické a behaviorální mechanismy negativně působící na lidské zdraví.

Longitudinální studie potvrzují, že dospělí, kteří byli v dětství sociálně izolovaní, jsou v dospělosti více ohroženi vznikem kardiovaskulárních onemocnění, nadváhou, hypertenzí, hypercholesterémií. U mladých lidí trpících osamělostí dochází ke zvyšování vaskulární rezistence, starší dospělí lidé mají často zvýšený systolický krevní tlak, méně kvalitní spánek. Osamělí lidé mají častěji narušené kognitivní funkce a dochází u nich k rychlejší progresi Alzheimerovy choroby. Osamělost je rizikovým faktorem pro vznik deprese. Diskutovány jsou mechanismy vzniku a rozvoje těchto potíží, vzájemné souvislosti.¹³

Ve své práci (praktická část) jsem použil dotazník od kolektivu autorů Steven R. Asher^{viii}, Shelley Hymel^{ix} a Peter D. Renshaw^x určený přímo pro děti.

1.5 RESTRIKTIVNÍ VERSUS BENEVOLENTNÍ RODIČ

„Na výchovu a vztah dítěte a rodiče můžeme nahlížet z mnoha hledisek a kritérií. Jedním z nich je i poměr mezi poskytováním hranic a přijetím a potvrzením hodnoty dítěte. Například nekompromisní vyžadování pravidel chování pod pohrůžkou trestu může být dítětem v určitém vztahu s rodičem vnímáno jako projev odmítnutí a nesouhlasu s jeho existencí, a v jiném vztahu jako projev péče a zájmu. Zákaz počítačové hry může prožívat jako výsledek obavy rodiče o jeho bezpečí, jindy jako manifestaci jeho přání. Dívka či kluk, kterým je všechno dovoleno a všechno koupeno, se mohou cítit milovaní a důležití, ale

---

¹³ *Česká a slovenská psychiatrie: časopis Psychiatrické společnosti*. Praha: Česká lékařská společnost J.E.Purkyně, 1995-. ISSN 1212-0383. Dostupné také z: <http://www.cspsychiatr.cz/archiv.php>.

paradoxně také zneužití a odmítnutí. Tak, jak má výchova založená na disciplíně a trestu blízko k týraní, má i bezhraniční výchova blízko k zanedbávání. Každá výchova se totiž odehrává v kontextu jedinečného, neopakovatelného vztahu. Tento vztah, nikoli kvantita interakcí, zřejmě nejvíce rozhoduje o tom, jak a zda bude dítě schopné naplňovat výchovný ideál rodičů a společnosti.“¹⁴

Podle psychologů Maccobyová a Martin, je restriktivní styl zaměřený na rozvoj dítěte odpovídající věku a schopnostem dítěte, bývá ze strany rodičů vřelý a rozhodnutí směrem k dítěti jsou většinou zdůvodňovány. Chování dítěte je obvykle vůči rodičům spolupracující a k vrstevníkům kamarádské. Dítě spěje k zdravé nezávislosti a usiluje o svůj nejlepší výkon. U autoritářského stylu je prosazována moc ze strany rodičů bez vzájemné komunikace. Vyžaduje se poslušnost, úcta k autoritě a tradici a tvrdá práce.

Rodiče v rámci benevolentního rodičovského stylu jsou orientováni na dítě, přijímají je a zahrnují láskou, ale žádají a očekávají od nich málo. Dětské chování pak odpovídá pozitivnímu a živému citovému naladění, může však být nezralé bez osobní i společenské zodpovědnosti. Děti mohou mít také sklon k agresivitě.

Profesorka z amsterdamské univerzity Patti Valkenburg ve své studii^{xi} uvádí, že, „styl restriktivního a aktivního zprostředkování je důležitější než frekvence, s jakou tyto rodičovské mediační aktivity probíhají. Restriktivní přístup může být stejně efektivní jako aktivní přístup za předpokladu, že se vyskytuje v cestě podpůrné autonomie. Naše výsledky jsou v souladu s teorií sebeurčení a obecnými teoriemi rodičovství, které souhlasí s tím, že rodiče, kteří uplatňují pravidla, mohou být úspěšnější, když stimulují dětskou samostatnost.“¹⁵ Dále zmiňuje, že aktivní přístup může být neúčinný, pokud k němu dochází kontrolním způsobem. Rodiče mohou mluvit nekonečně dlouho o mediálním obsahu, ale když se vyhnou skutečné diskusi se svým dítětem, jejich úsilí se zdá být marné.“¹⁶

---

¹⁴ POSPÍŠIL, Vít. Výchovné strategie rodičů a jejich vliv na prevenci chování dětí v kyberprostoru. Hradec Králové, 2019. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové. Strana 11

¹⁵ Valkenburg, Patti & Piotrowski, Jessica & Hermanns, Jo & Leeuw, Rebecca. (2013). Developing and Validating the Perceived Parental Media Mediation Scale: A Self-Determination Perspective. Human Communication Research. 39. 10.1111/hcre.12010. Strana 24

¹⁶ Valkenburg, Patti & Piotrowski, Jessica & Hermanns, Jo & Leeuw, Rebecca. (2013). Developing and Validating the Perceived Parental Media Mediation Scale: A Self-Determination Perspective. Human Communication Research. 39. 10.1111/hcre.12010. Strana 25

Přístup rodiče bude jiný v rodině, která vede děti spíše k poslušnosti vůči autoritě a přísnému dodržování stanovených pravidel, a jiný bude fungovat v rodině, která vede děti k vyjádření vlastního názoru a k budování kritického přístupu ke světu. Bude se lišit podle hodnot, které rodina vyznává, náboženství, kultury a etnika, k němuž se hlásí, ekonomické situace rodiny, jejího složení a stavu (ne/úplná, počet sourozenců, střídavá/běžná péče) atd. Každý rodič proto musí na základě získaných informací posoudit, pro jaký přístup se rozhodne, co je mu nejbližší a pro jeho děti nejpřínosnější.

„Profesor Fath Bayraktar^{xii} ve své práci rozděluje přístupy rodičů k dětem, týkající se online výchovy, na čtyři typy. Aktivně mediační na používání internetu (rodiče radí, jak používat internet), Aktivně mediační v rámci bezpečnosti na internetu (rodiče navrhuji způsoby, jak používat internet bezpečně), Restriktivní (dítě může být online pouze pod dohledem nebo vůbec), Sledovací (kontrola historie prohlížení na internetu).“¹⁷

Po implikování různých měřících metod napříč Evropou došel profesor k názoru, že „v teoretické rovině jsou účinnější aktivně mediační přístupy. Restriktivní strategie sice krátkodobě omezuje online nebezpečí, protože dítě je hlídané rodiči. Je malá šance, že klikne na něco, nač by nemělo klikat. Restriktivní či sledovací přístupy ale brání příležitostem, které internet nabízí. U mediačního přístupu se děti naučí samy čelit problémům a nástrahám internetu. V dlouhodobém horizontu pak děti poznají, jak se bezpečně chovat v kyberprostoru. Kdežto děti zažívající převážně omezující strategie mohou mít nízkou úroveň internetové gramotnosti.“¹⁸

---

¹⁷ Bayraktar, Fatih. (2017). Online Risks and Parental Mediation Strategies Comparison of Turkish Children/Adolescents Who Live In Turkey and Europe. TED EĞİTİM VE BİLİM. 42. 10.15390/EB.2017.6323. Strana 28

¹⁸ Bayraktar, Fatih. (2017). Online Risks and Parental Mediation Strategies Comparison of Turkish Children/Adolescents Who Live In Turkey and Europe. TED EĞİTİM VE BİLİM. 42. 10.15390/EB.2017.6323. Strana 34

1.5.1 INFORMAČNÍ A DIGITÁLNÍ GRAMOTNOST RODIČŮ

„K dosažení informační gramotnosti musí být jedinec schopen rozeznat, kdy potřebuje informace, a dále je vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít. Informačně gramotní lidé se naučili, jak se učit. Vědí, jak se učit, protože vědí, jak jsou znalosti pořádky, jak je možné informace vyhledat a využít je tak, aby se z nich další mohli učit. Jsou to lidé připravení pro celoživotní vzdělávání, protože mohou vždy najít informace potřebné k určitému rozhodnutí či k vyřešení daného úkolu.“¹⁹

V této práci jde především o digitální znalost rodičů. „Digitální gramotnost je soubor jednotlivých (digitálních) kompetencí, které jedinec potřebuje k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při svém zapojení do společenského života. Digitální kompetence jsou chápány jako průřezové klíčové kompetence, bez kterých není možné rozvíjet u žáků plnohodnotně další klíčové kompetence, které jsou potřebné k aktivnímu uplatnění ve společnosti a na trhu práce.“²⁰

Koncept *Podpora rozvoje digitální gramotnosti*, který zajišťuje Ministerstvo práce a sociálních věcí spolu s Evropskými strukturálními a investičními fondy, definuje digitální gramotnost jako „soubor vědomostí, dovedností a postojů, včetně příslušných způsobilostí, strategií a hodnot, nezbytných pro používání informačních a komunikačních technologií a digitálních médií k plnění úkolů, řešení problémů, komunikaci, správě informací, kolaboraci, tvorbě a sdílení obsahu a získávání vědomostí efektivně, vhodně, kriticky, tvůrčím způsobem, autonomně, flexibilně, eticky a přemýšlivě ve vztahu k práci, volnému času, participaci, učení, socializaci, spotřebě a posilování postavení.“²¹ V tomto konceptu je zajímavá zmínka o vlivu znalosti rodičů anglického jazyka na jejich digitální gramotnost. Je zde velký předpoklad, že rodiče bez znalosti angličtiny nebudou dosahovat znalostem rodičům, kteří ovládají tento jazyk alespoň na mírně pokročilé úrovni.

---

¹⁹Asociace knihoven vysokých škol ČR [online]. AKVS: ©2016 [cit. 21.12.2019]. Dostupné z: <https://akvs.cz/wp-content/uploads/2016/05/ivig-jak-rozumime.pdf>

²⁰ Metodický portál www.rvp.cz: výběr příspěvků, čtenářská gramotnost. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, ©2008. 96 s. ISBN 978-80-87000-18-2. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=13123&rate=5>

²¹ Podpora rozvoje digitální gramotnosti. Digigram.cz [online]. ©2018 [cit. 7.7.2020]. Dostupné z: <https://digigram.cz/files/2019/06/VM1.1-Koncept-DG.pdf>

---

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 CÍL VÝZKUMU

Cílem výzkumu byla snaha zjistit míru informační a online gramotnosti rodičů a jejich dětí. Způsob edukace rodičů k dětem v rámci rizik online prostředí. Jestli moderní technologie mohou přispět k izolaci od blízkého okolí. Zajímal mne také účel využívání nových technologií. Jestli děti na tabletech či telefonech jen „zabíjí čas“ nebo se i vzdělávají.

2.2 METODY VÝZKUMU

Pro získání dat jsem zvolil empirický výzkum. K následné realizaci jsem pak použil anonymní dotazník. „Tato forma se používá nejčastěji k získávání údajů za pomoci písemných otázek a je určena pro získávání hromadných údajů od velkého počtu osob v poměrně krátké době. Při sestavování dotazníku bychom měli dbát na srozumitelnost otázek. Také by měl být přizpůsobený skladbě respondentů.“²²

Také jsem použil dotazník *Stupnice osamělosti a sociální nespokojenosti dětí* (v originále Children's Loneliness and Social Dissatisfaction Scale) z roku 1984. Dotazník byl sestaven na základě výzkumu kolektivu autorů Steven R. Asher, Shelley Hymel a Peter D. Renshaw, kteří se zaměřili na zkoumání osamělosti a spokojenosti u dětí. Může se zdát, že dotazník vytvořený před třiceti šesti lety nebude aktuální, ale opak je pravdou. Při rešerši jsem zjistil, že tento dotazník je součástí mnoha současných bakalářských nebo diplomových prací obsahující téma sociální izolaci dětí.

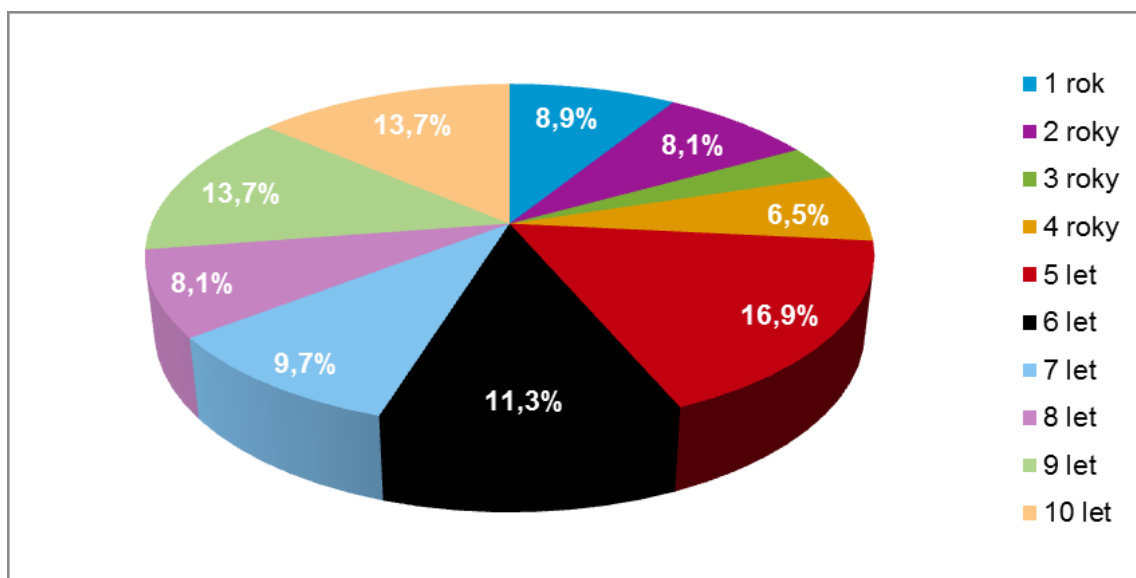
Zároveň jsem učinil několik rozhovorů s rodiči, učitelkami v mateřských školách.

---

²² Dotazník. *Www.ssvp.wz.cz* [online]2017 [cit. 28.4.2020]. Dostupné z: <http://www.ssvp.wz.cz/>

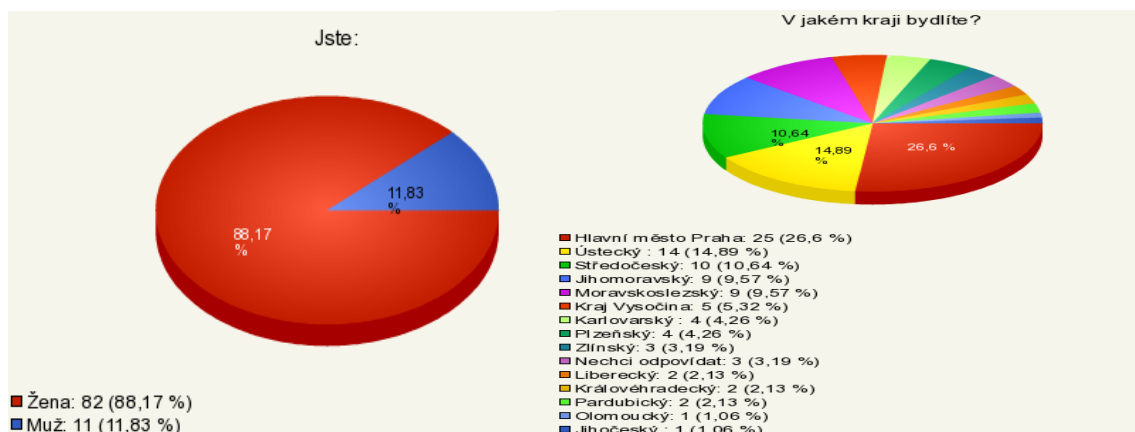
2.3 PAPIŘOVÝ A ONLINE DOTAZNÍK

Dotazník byl určen pro jednoho z rodičů, který má minimálně jedno dítě do deseti let, s tím, že v úvodu dotazníku jsem doporučoval minimální věk dítěte dva roky. Minimální věková hranice je nízká, nicméně například dle výzkumu od Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a společnosti O2 Czech Republic^{xiii}, rodiče půjčují své telefony již v jednom roce jejich života. 21x se v mém výzkumu vyskytl vyplněný dotazník na dítě do dvou let. Nejvíce pak byly zastoupeny děti ve stáří pěti let (16,9 % z celkového počtu). Jinak jsem cílovou skupinu nijak neomezoval. Do výzkumu jsem zařadil jak děti, které používají nové technologie i ty, co s nimi nepříjdou do styku.

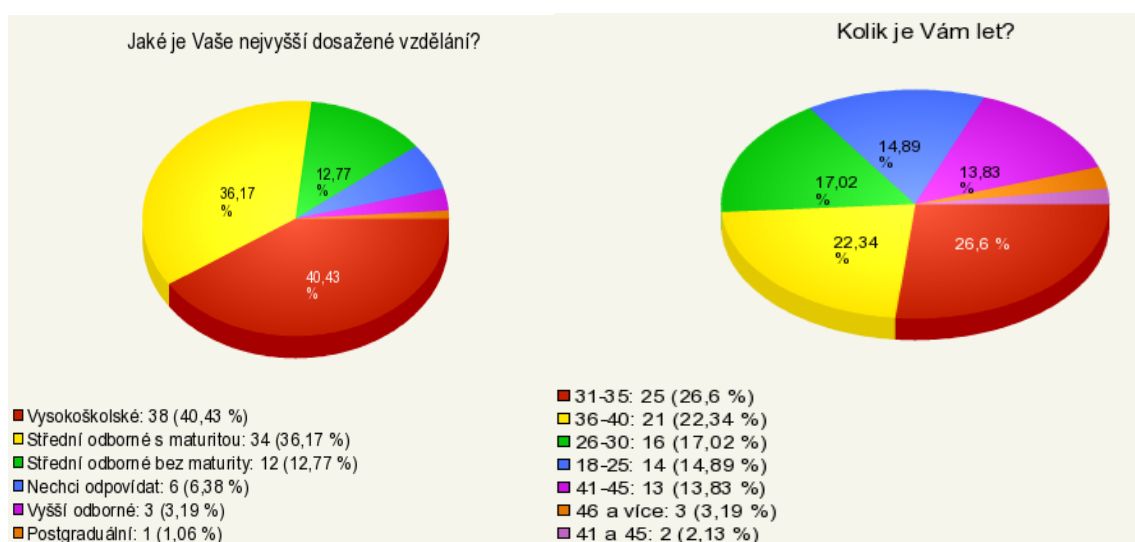
3 - KOLIK MU JE/JIM LET? (OTÁZKA 6)

Obě verze dotazníku se od sebe nelišily. Tištěnou verzi jsem rozdál v blízkém okolí. Online verzi jsem umístil na webové stránky www.vyplnto.cz po dobu dvou měsíců (19.2. – 15.4. 2019). Celkově dotazníky vyplnilo sto třicet respondentů. Z toho bylo 88,17 % žen. Z Prahy bylo 26,6 % respondentů, následoval Ústecký kraj 14,89 % a Středočeský 10,64 %. Dotazovaní měli nejvíce vysokoškolské vzdělání 40,43 %, střední odborné s maturitou 36,17 % a střední odborné bez maturity 12,77 %. Věková hranice byla zastoupena 26,6 % pro rozmezí 31-35 let, 22,34 % pro 36-40 let, 17,02 % pro 26-30 let. Detailnější informace jsou obsaženy níže v příložených obrázcích.

4 - POHLAVÍ

5 - KRAJ

6- VZDĚLÁNÍ

7 - VĚK

Obrázek č. 2,3,4,5 – grafické znázornění odpovědí na otázky dotazníku

2.3.1 RODIČE A JEJICH ZNALOSTI ONLINE RIZIK

V dotazníku se týkalo informační/digitální gramotnosti rodičů několik otázek. Na otázku *Můžete stručně definovat pojem informační gramotnost?*, byla nejčastější odpověď ve smyslu: „Schopnost informovat se – umět vyhledat informace a správně je využívat.“. Nutno podotknout, že 41,49 % na tuto otázku neodpovědělo. Otázka *Domníváte se, že jste informačně gramotný/á?* Zaznamenala téměř 80 % kladných odpovědí. 49 % z kladně odpovídajících respondentů uvedlo, že má vysokoškolský titul.

Domníváte se, že jste informačně gramotný/á?	
Dokončené vzdělání respondentů, kteří odpověděli kladně.	
Vysokoškolské	49%
Střední odborné s maturitou	20%
Střední odborné bez maturity	12%
Vyšší odborné	5%
Postgraduální	1%
Neuvedeno	12%

8 - OTÁZKA ČÍSLO 31 Z DOTAZNÍKU

Další otázky v tomto okruhu byly zaměřeny na znalost pojmů. Termín kyberšikana, který by se dal definovat, jako šikana probíhající ve virtuálním prostředí znalo 75,53 % dotázaných (otázka číslo 16 - *Znáte pojem "Kyberšikana"?*). Kybergrooming^{xiv} (otázka číslo 14 - *Znáte pojem "Kybergrooming"?*), což je snaha vylákat oběť přes sociální sítě na osobní setkání, kde by mohlo dojít ke zneužití, zná pouze 7,45 %. Necelých 32 % odpovědělo kladně na znalost pojmu sexting (otázka číslo 15 - *Znáte pojem "sexting"?*) – sdílení či zasílání vlastních odhalených videí či fotografií prostřednictvím komunikačních technologií. Hoax je především prostřednictvím Internetu šířená nepravdivá zpráva. Tento termín znalo 62,77 % respondentů (otázka číslo 17 - *Znáte pojem "Hoax"?*).

52,32 % dotázaných odpovědělo *Ano* na otázku, *Máte své přístroje zabezpečené antivirovým programem?*. Z toho má 66 % zabezpečen jen počítač. 20 % počítač i telefon. 5 % jen telefon či tablet. Ostatní přiznali, že tuší, že na nějakém zařízení mají antivirovou ochranu, ale neví na jakém.

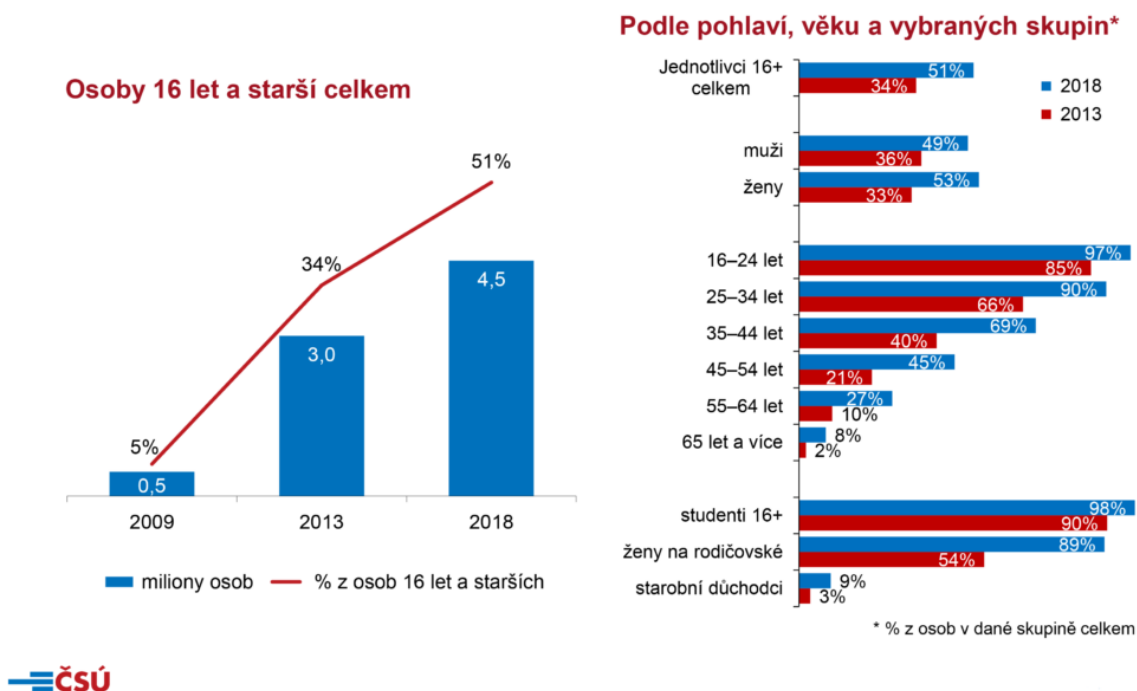
2.3.2 SOCIÁLNÍ SÍTĚ

"V současné době má velké množství lidí vytvořen alespoň jeden účet na nějaké online sociální síti. Nejrozšířenější jsou Facebook (2,375 miliard účtů^{xv}), YouTube (2 miliardy účtů), WhatsApp (1,6 miliardy účtů). Oblíbený je také Instagram (1 miliarda účtů) nebo WeChat

(1,112 miliardy účtů).“²³ Také v České republice počet uživatelů sociálních sítí roste. Grafické znázornění můžete vidět na obrázku s číslem devět.

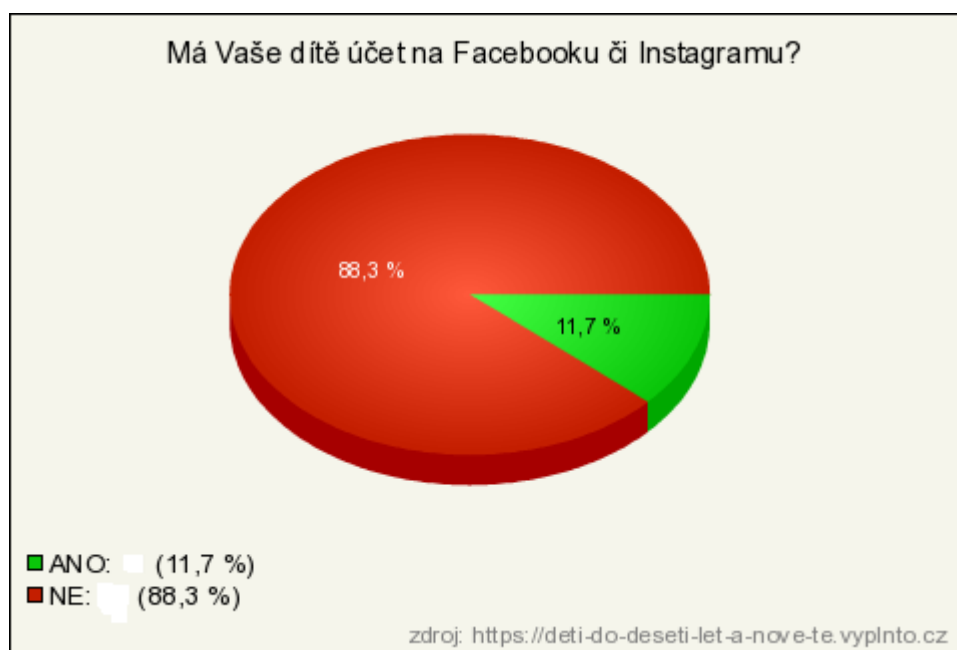
Kolik lidí používá v Česku sociální sítě

9-[HTTPS://WWW.CZSO.CZ/CSU/STOLETISTATISTIKY/OBLASTI-STATISTIKY/INFORMACNI-TECHNOLOGIE/](https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/oblasti-statistiky/informacni-technologie/)

Tyto platformy mají určitá pravidla pro registraci. Děti se týká minimální věková hranice, kterou musí zájemce o registraci dosáhnout, aby mohl v tomto virtuálním světě působit. Facebook a Instagram vyžadují minimální věk třináct let. V České republice se v roce 2018 schválila novela zákona o osobních údajích, která mimo jiné nařizuje, že děti do patnácti let se mohou zaregistrovat jen se souhlasem rodičů. Tuto skutečnost ví 46,81 % respondentů mého průzkumu. Přesto na otázku *Má Vaše dítě účet na Facebooku či Instagramu?*, odpovědělo kladně 11,7 % rodičů. Dětem, které měly zřízený účet na sociální síti, bylo v době výzkumu devět až deset let. Někteří z nich uvádí, že jejich děti se zaregistrovaly pod falešnou identitou bez jejich vědomí. A svorně tvrdí, že proces registrace by měl být lépe zabezpečen.

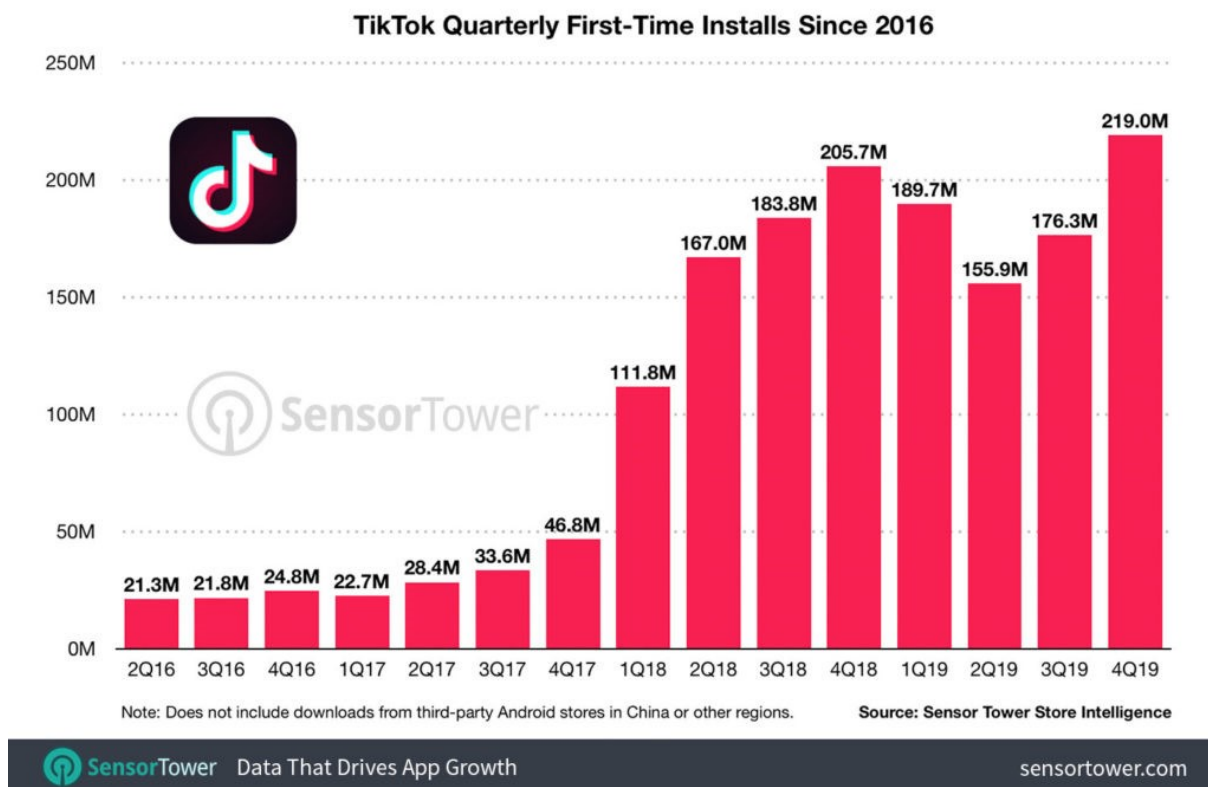
²³ Žebříček TOP 10 sociální sítě. Markomu.cz [online]. ©2019 [cit. 5.4.2020]. Dostupné z: <https://www.markomu.cz/nejoblibenejsi-socialni-site/>

10 – GRAF K OTÁZCE ČÍSLO 25 Z DOTAZNÍKU

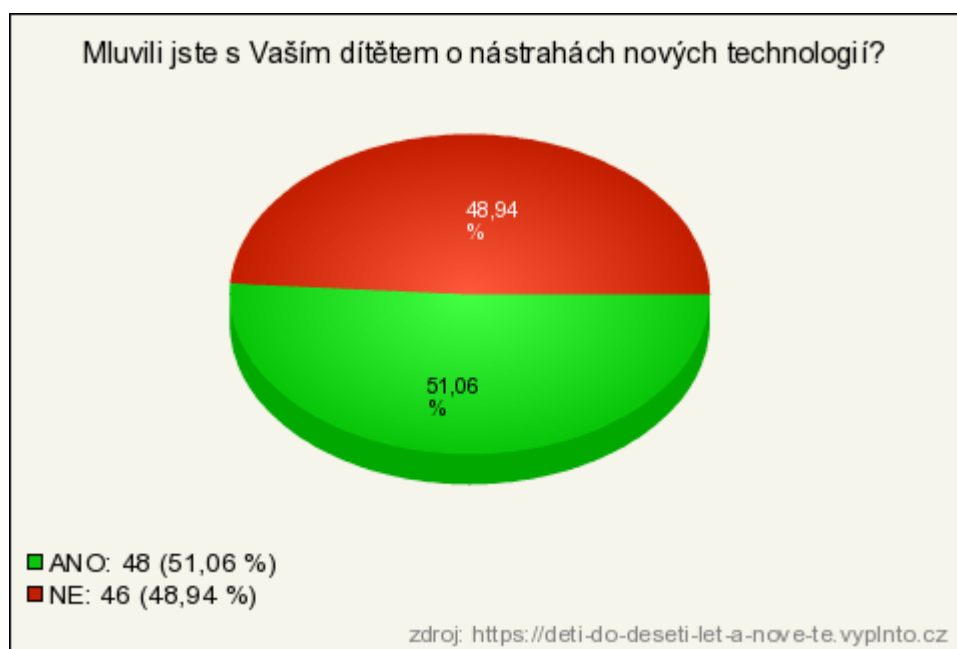
Přes osmdesát čtyři procent dotazovaných rodičů uvedlo, že mají zřízený účet na Facebooku či Instagramu (otázka číslo 26 - *Máte Vy osobně účet na Facebooku či Instagramu?*). Dosažené vzdělání rodičů, kteří mají zřízený účet na sociální síti, jde napříč celým spektrem. Čili vzdělání nehraje žádnou roli v rámci této otázky. 72,34 % ví, jak blokovat nežádoucí stránky anebo uživatele na sociálních sítích (otázka číslo 27 - *Víte jak blokovat nežádoucí stránky či uživatele na výše zmíněných sociálních sítích?*). Mnohem méně procent rodičů uvedlo (47,87 %), že umí blokovat či omezit videa na další oblíbené webové komunitě – Youtube (otázka číslo 28 - *Víte jak blokovat videa na Youtube.com?*). V souvislosti s Youtube bych rád podotkl, že je možné využívat speciální kanál YoutubeKids, kde jsou videa určená jen pro děti.

Děti začaly hojně používat novou čínskou sociální síť TikTok, o které se dokonce mluvilo i na odborné konferenci Dítě v síti, která se konala 21.11.2019 v Praze. Tuto sociální síť rodiče téměř neznají. Nicméně u dětí po celém světě je trendy a počet jejich uživatelů strmě roste. TikTok oficiálně nepovoluje uživatele s věkem nižším než 13 let, což samozřejmě není úplně neprůstředné omezení, stejně jako tomu je u Facebooku nebo Instagramu.

11 - NÁSLEDUJÍCÍ GRAF ILUSTRUJE VÝVOJ POČTU STAŽENÍ APLIKACE PO KVARTÁLECH OD ROKU 2016. JE Z NĚJ ZŘEJMÉ, ŽE POSLEDNÍ LOŇSKÝ KVARTÁL BYL PRO TIKTOK S 219 MILIONY STAŽENÍ TÍM NEJÚSPĚŠNĚJŠÍM. (ZDROJ: [HTTPS://WWW.FOCUS-AGE.CZ](https://www.focus-age.cz))

Zarážející je pro mne fakt, že necelá polovina dotázaných v mém průzkumu uvedla, že nemluvila se svými dětmi o nebezpečí a nástrahách online prostředí. Na otázku *Mluvili jste s Vaším dítětem o nástrahách nových technologií?* Odpovědělo kladně 51,06 %. Na obranu rodičů, kteří s dětmi o nástrahách nemluvili, musím konstatovat, že jen deset ze čtyřiceti šesti má děti školou povinné.

12 - GRAF K OTÁZCE ČÍSLO 20 Z DOTAZNÍKU

„Jak zjistíte, co dělají vaše děti na Internetu? Mluvte s nimi! To je nejlepší způsob, jak zjistit, co vlastně na Internetu dělají. Je důležité v dětech vypěstovat zdrženlivost při kontaktu s neznámými lidmi na ulici, stejně jako s neznámými lidmi na Internetu. Naučit je, že na Internetu neexistuje soukromí a že na Internetu se může kdokoliv vydávat za kohokoliv.“²⁴

Na otázku *Jaké kroky podniknete, když zjistíte, že dítě komunikuje přes sociální sítě s cizím podezřelým člověkem?*, 28 % dotázaných uvedlo, že dotyčného zablokují a promluví si s dítětem. 22,5 % by se pustilo do vlastního pátrání a zkusili by zjistit více informací o podezřelé osobě. Poté by polovina z 22,5 % zavolala policii České Republiky. 10 % z celkového počtu by policii volalo ihned. 13,5 % neví, jak by na tuto situaci reagovala. Ostatní dotázaní uvedli různé obdoby návrhů řešení (promluvit a potrestat, ihned trest, apod.).

²⁴ ECKERTO VÁ, Lenka a DOČEKAL, Daniel. Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013. 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5. Strana 32

Sociální sítě ukrývají mnoho potenciálních nebezpečí, nicméně poskytují i řadu pozitiv.

Spojení s lidmi, které známe, nikdy nebylo jednodušší. Můžete se spojit s kýmkoliv a téměř odkudkoliv, sdílet myšlenky, inspirovat, nechat si poradit vašimi přáteli a odborníky a učit se. Výborně se zde také tvoří nejrůznější zájmové skupiny.

Nediskriminující prostředí. „Uživatelé se na internetu mohou cítit rovnocenně. Nezáleží na rase, barvě pleti, zdravotním postižení nebo fyzickém vzhledu. Každému se dostává stejných možností a někdy šancí, jak ve společnosti obstát a nalézt si přátele.“²⁵

Informovanost. „Informatizace společnosti velmi výrazně zvětšuje objem potenciálních informací. Umožňuje vytvářet na stále větších plochách obrovské, dříve netušené zásobárny zaznamenaných znalostí a zkušeností, stále většími rychlostmi je podle předem stanovených hledisek třídit a vyvolávat z nich ty, o nichž se domníváme, že je potřebujeme.“²⁶

Přátelství a láska. „Ve virtuálním prostoru má uživatel možnost získat mnoho různých kontaktů z celého světa. Zde se nabízí možnost získat nepřeborné množství přátel. Pro některé jedince to může představovat jedinečnou šanci k získání přátel. Pro osoby, které si těžko nalézají přátele, jsou sociální sítě ideálním řešením. Lidé uzavření a stydliví si mohou najít přátele, aniž by museli nejprve promluvit. Pro mnoho z nich je kontakt písemnou formou snazší. To platí i pro nalezení partnera/partnerky. Hledání partnera přes internet má také své výhody. Jednou z nich je stud z oslovení potenciálního partnera nebo partnerky.“²⁷

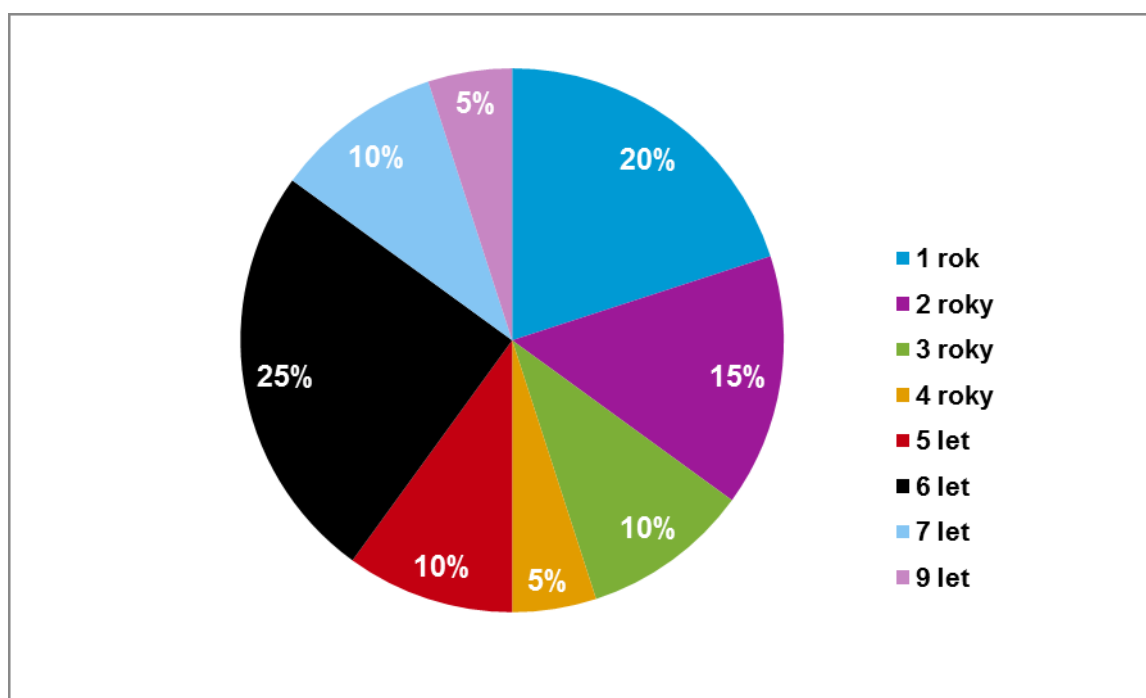
²⁵ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. V Praze: Triton, 2003. 158 s. Psychologická setkávání; sv. 6. ISBN 80-7254-360-1. Strana 19

²⁶ CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 233 s. ISBN 80-246-1037-X. Strana 106

²⁷ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. V Praze: Triton, 2003. 158 s. Psychologická setkávání; sv. 6. ISBN 80-7254-360-1. Strana 75-78

2.3.3 DĚTI A NOVÉ TECHNOLOGIE

Na otázku z dotazníku pro rodiče *Používají svůj chytrý telefon, tablet či počítač připojený k internetu?*, odpovědělo pouze dvacet rodičů z celkového počtu dotazovaných, že jejich dítě nepoužívá žádné chytré zařízení. Devatenáct z nich uvedlo, že jsou děti ještě malé. Jeden rodič, který má devítileté dítě, uvedl, že ratolest tento druh zábavy nevyhledává a raději si hraje venku s kamarády. Na obrázku níže jsou graficky zpracované detailní informace.

13 - VĚKOVÝ ÚDAJ DĚTÍ, KTERÉ NEPOUŽÍVAJÍ ŽÁDNÉ CHYTRÉ ZAŘÍZENÍ (ZDROJ: DATA Z DOTAZNÍKU PRO RODIČE)

Téměř polovina (47,87 %) z těch, co odpověděli kladně, uvedla, že jejich dítě má svůj telefon, tablet či počítač připojený k internetu. 28,72 % nemá vlastní přístroj připojený k internetu, ale půjčuje si ho. Přes pět procent dětí si půjčuje telefon či tablet bez připojení k internetu. Jedno procento vlastní nějaký přístroj, ale bez online připojení. Pro porovnání přikládám několik čísel z průzkumu společnosti Nielsen Admosphere, která provedla obdobnou studii v roce 2017 u 1031 dětí ve věku od šesti do čtrnácti let.

„Základním poznatkem studie je, že mezi zkoumanými věkovými skupinami (6–7 let, 8–9 let, 10–11 let a 12–14 let) se projevují značné rozdíly v přístupu k moderním technologiím, konkrétně třeba v otázce jejich vlastnictví a používání.

Otázka, které z elektronických zařízení, jež děti pravidelně využívají, jsou jejich vlastní, například ukázala, že ve skupině 6–14 let mají děti nejčastěji svůj vlastní smartphone a hned na druhém místě tablet. Zatímco však u tabletu zaznamenáváme menší rozdíly napříč dotazovanými věkovými skupinami (rozdíly mezi věkovými skupinami jsou maximálně 13 %), tak u smartphonu platí, že čím starší dítě, tím je větší pravděpodobnost, že má vlastní chytrý telefon. Ze studie vyplývá, že už 8 z 10 dětí ve věku 10–14 let má svůj osobní smartphone.

Internet ve svém smartphonu nevyužívají pouze 4 % dětí. Téměř tři čtvrtiny se na svém chytrém telefonu připojují k internetu pouze prostřednictvím wi-fi, 3 % využívají předplacená mobilní data a o něco více než pětina využívá jak wi-fi, tak mobilní data.

Nejsilnější konzumenti moderních technologií jsou ve zkoumané skupině nejstarší děti ve věku 12–14 let. Pouze 2 % dětí v tomto věku nevlastní žádné elektronické zařízení. Z činností, které děti v tomto věku pravidelně (alespoň jednou týdně) dělají na mobilních telefonech, je nejčastější poslech hudby (77 %), hraní her (70 %), pořizování fotek a videí, elektronická komunikace s kamarády, návštěva sociálních sítí (68 %) a sledování videí (60 %). Využívání mobilních zařízení k různým činnostem roste s věkem dětí. U těch, kteří mobilní telefon používají, roste nejvýrazněji jeho využití v oblasti elektronické komunikace, návštěvy sociálních sítí, vyhledávání informací ve vyhledávačích, ale také využívání k přípravě do školy, které alespoň jednou týdně deklaruje 31 % dětí ve věku 12–14 let.²⁸

Maximálně hodinu denně tráví u nových technologií 33,72 % dětí (otázka v dotazníku *Jak často tráví čas Vaše dítě/děti na chytrých zařízeních?*). Několik hodin denně je na zařízeních celých 25,58 % ratolestí a 32,56 % několik hodin týdně. Přinejmenším zarážející je pro mne fakt, že lehce přes osm procent rodičů neví, jak často jsou jejich děti na chytrých přístrojích.

„Odborníci doporučují, že než dojde v rozvoji nezdravé závislosti na digitálních přístrojích, rodiče by měli určit hranice pro to, jak dlouho jejich děti tráví u obrazovky – a to již od raného věku. Americká akademie pediatrií například uvádí, že děti mladší dvou let by se neměly k obrazovce pouštět vůbec. Výjimkou jsou pouze video hovory se členy rodiny, kteří žijí příliš daleko. Děti od dvou do pěti let by neměly u tabletů, mobilů a podobných

---

²⁸ Nielsen Admosphere [online]. ©2017 [cit. 5.1.2019]. Dostupné z: <https://www.nielsen-admosphere.cz/press/i-pro-deti-uz-jsou-chytre-technologie-standardem-ve-skupine-10-14-let-ma-vlastni-smartphone-8-z-10-deti/>

přístrojů trávit víc než hodinu denně, a i ta by měla být využita na kvalitní vzdělávací pořady. Podle pediatričky Jean Moorjaniové z Dětské nemocnice Arnolda Palmera neexistuje pro děti ve školním věku univerzální míra pro čas strávený nad obrazovkou. Vše záleží na tom, na co se potomci dívají. „Je velký rozdíl, zda se dítě dívá na film nebo hraje videohru, a mezi tím, kdy něco opravdu vytváří, například zpracovává školní projekt. Co opravdu chceme, je, aby rodiče vedli děti k tomu, že z nich vyrostou dobří digitální navigátoři ohledně toho, co na internetu dělají.“, vysvětluje Moorjaniová.²⁹

Jelikož jsem nenašel v žádné české nebo zahraniční studii zaměření na pohlaví dítěte, respektive, jestli má pohlaví dítěte nějaký význam v používání technologií, udělal jsem rozbor z mých dotazníků. Padesát pět rodičů z celkového počtu dotazovaných uvedlo v pohlaví dítěte děvče. Čtyřicet devět uvedlo chlapce.^{xvi} Zbytek odmítl uvést pohlaví dítěte. Při rozboru jsem ale nezjistil žádné skutečnosti, při kterých by bylo důležité pohlaví dítěte. Možná jen to, že rodiče u dětí ve věku devět až deset let nepatrně více věří holčičkám (otázky *Používají svůj chytrý telefon, tablet či počítač připojený k internetu?* + *Má zařízení ve svém pokoji?*). Dvacet dívek v tomto věku má svůj vlastní telefon, z toho devatenáct ho má ve svém pokoji i přes noc. Oproti tomu z osmnácti kluků ve věku devět až deset let má jen devět svůj vlastní telefon a sedm z nich ho mohou mít stále u sebe.

Můj dotazník také obsahoval otázky týkající se sociální izolace dětí. Tomuto tématu se budu věnovat v samostatné kapitole 2.4.

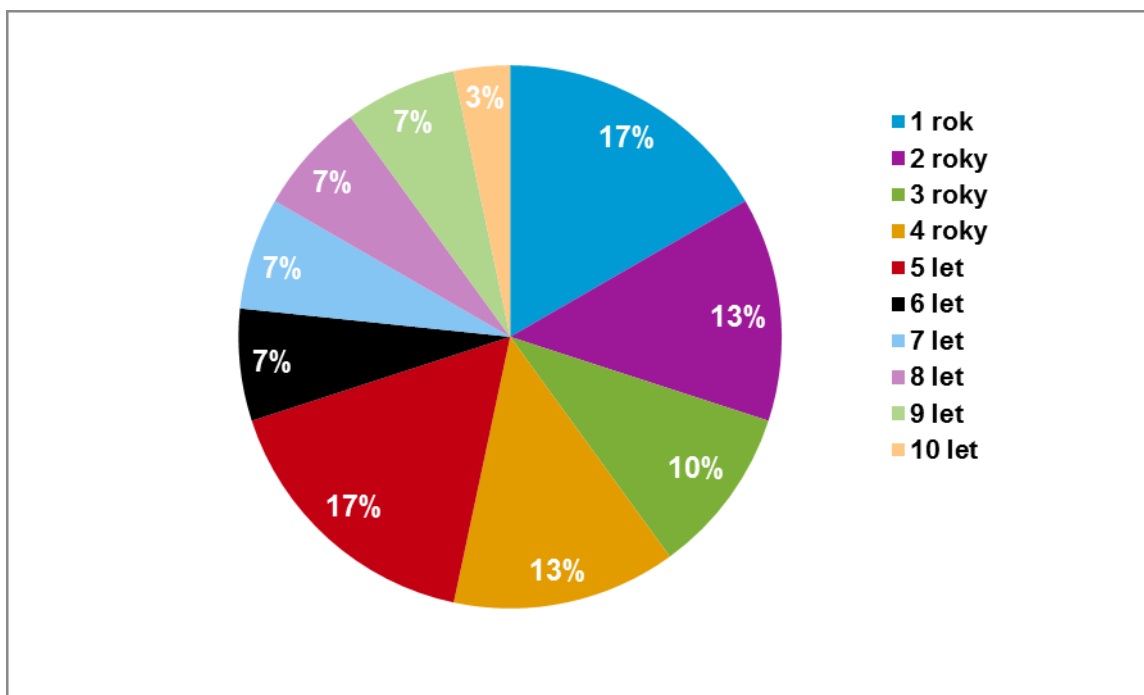
2.4 MODERNÍ TECHNOLOGIE A JEJICH VLIV NA SOCIÁLNÍ IZOLACI

Dítě, které tráví většinu volného času u tabletu, ztrácí přirozený kontakt se svým okolím. A to nejen s kamarády ale i s rodinou. Třicet respondentů ze sto třiceti uvedlo v mém dotazníku, na otázku *Má Vaše dítě kamarády, se kterými tráví volný čas?*, že jejich děti nemají žádné kamarády, se kterými tráví volný čas. Na druhou stranu, celých 70 % z třiceti zmíněných rodičů, má dítě staré do pěti let. V tomto věku je celkem normální, že svůj volný čas tráví většinou s rodinou než s kamarády.

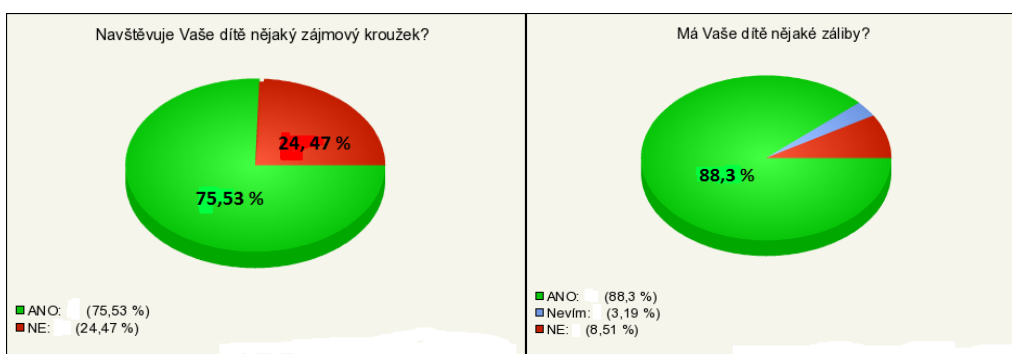
---

²⁹ The Epoch Times [online]. ©2017 [cit. 21.12.2019]. Dostupné z: <https://www.epochtimes.cz/2017070323691/Zavislost-na-digitalnich-pristrojich-ohrozuje-hlavne-deti-a-dospivajici.html>

14- PROCENTUÁLNÍ VĚKOVÉ ROZLOŽENÍ DĚTÍ, KTERÉ SVŮJ VOLNÝ ČAS NETRÁVÍ S KAMARÁDY (ZDROJ: OTÁZKA ČÍSLO 22 Z DOTAZNÍKU)

Dvacet z těchto třiceti dětí je na přístrojích více jak dvě hodiny denně (*Jak často tráví čas Vaše dítě/děti na chytrých zařízeních?*). Jedná se o osmnáct dětí od osmi do deseti let. Dále je uvedeno jedno pětileté a jedno dvouleté dítě. Patnáct z nich nemá ani žádný zájmový kroužek (*Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový kroužek?*).

15 - GRAFY VYTVOŘENÉ NA ZÁKLADĚ OTÁZEK Z DOTAZNÍKU

Dotazník Stupnice osamělosti a sociální nespokojenosti dětí jsem vyplnil jen s dvaceti dětmi. Bylo obtížné ptát se dětí jen mezi čtyřma očima. Buď nechtěly být bez rodičů, nebo byly ostýchavé. Nějaký plnohodnotný závěr tedy udělat nemohu, ale když spojím odpovědi

z dotazníku a z rozhovorů s dětmi ze školek, dá se vypozařovat několik zjištění. Předně žádné dítě neodpovědělo kladně na věty „Jsem sám.“, „Cítím se održený.“, „Nemám si s kým hrát.“, „Nemám žádné kamarády.“. Což je pozitivní. Na druhou stranu polovina dětí uvedla, že více času si hrají na počítači/tabletu/telefonu, než provozují nějakou pohybovou aktivitu. Naprostá většina kladně odpověděla na větu „Často koukám na televizi.“. Když jsem zjišťoval konkrétní časy, které tráví denně u moderních technologií, tak jsem se bohužel převážně setkal s odpovědí „Nevím“. Na tuto otázku jsem ale již našel odpovědi u rodičů a z různých studií, které zmiňuji v jiných kapitolách.

---

3 ZÁVĚR

3.1 SHRNUÍ HLAVNÍCH STUDIÍ

Po shrnutí uvedených studií a mého výzkumu lze konstatovat, že základním pilířem zamezení problémů dětí při používání nových technologií je komunikace. Především rodiče by měli opakovaně poučovat své ratolesti o nástrahách online prostředí. Samozřejmě by měli mít přehled o aktivitách svých potomků. Co v televizi sledují nebo jaké webové stránky navštěvují. Důležité je definovat čas strávený u obrazovky. V žádném případě by dítě nemělo zveřejňovat svoje plné jméno a zároveň adresu bydliště, adresu školy, telefon nebo rodné číslo. Ani na profilu v sociální síti, se slušně nastavenou úrovní zabezpečení, není vhodné zveřejňovat příliš mnoho detailů. V minulosti již došlo např. k situaci, kdy se na Facebooku na několik dní objevily fotografie, které jejich majitelé předtím smazali. Prostá chyba softwaru. Cokoliv se umístí na sociální síť, může se jednoho dne stát veřejným. Základem ovšem je, aby rodiče byli, alespoň částečně, digitálně a informačně gramotní. Minimálně musí znát instituce, na které se mohou v případě potíží obrátit. Varovat děti před konkrétními lidmi nebo místy v kyberprostoru lze jen v omezené míře. Vštípit jim základy zodpovědného a obezřetného chování však dokáže každý rodič.

Od současných rodičů se očekává, že znají minimální věkovou hranici k registraci na sociální sítě, dokáží zablokovat nevhodný obsah na Internetu, umí nainstalovat antivirovou ochranu či program omezující činnost na digitálních přístrojích.

Na závěr je nutno dodat, že používání internetu dětmi s sebou nenese pouze online rizika, ale také pozitiva a příležitosti. Ne všechny děti mají stejné možnosti při připojování k internetu, liší se také jejich počítačová gramotnost, od čehož se odvíjí také množství výhod a příležitostí, které mohou na internetu využít, ať už pro práci do školy či pro osobní rozvoj. Souvisí s tím také jejich schopnost vyrovnat se s potenciálními riziky na internetu. Ne každá zkušenost s online rizikem znamená újmu nebo negativní dopad pro děti. Pokud se nejedná o závažnou situaci, skrze některé zkušenosti se mohou děti stávat spíše zkušenějšími uživateli internetu. Některé zkušenosti mohou být více poučné, jiné naopak rizikové. Je však třeba uvažovat o široké variabilitě jednotlivých zkušeností. Stejná webová stránka může být pro jedno dítě přínosem, pro jiné naopak zraňující. Je proto třeba vždy brát v potaz celý kontext dané situace, stejně jako věk, pohlaví, i další sociálně-psychologické charakteristiky dítěte.

3.2 SHRUTÍ MÉHO VÝZKUMU

Na základě mého výzkumu mohu konstatovat několik poznatků. Je běžné, že děti používají moderní technologie již ve věku okolo dvou let. Především rodiče do třiceti let půjčují své telefony a tablety svým potomkům již v takto brzkém stádiu jejich života. Nevidí v tom problém a jsou naopak rádi, když vidí, jak jejich dítě ovládá zařízení čím dál lépe.

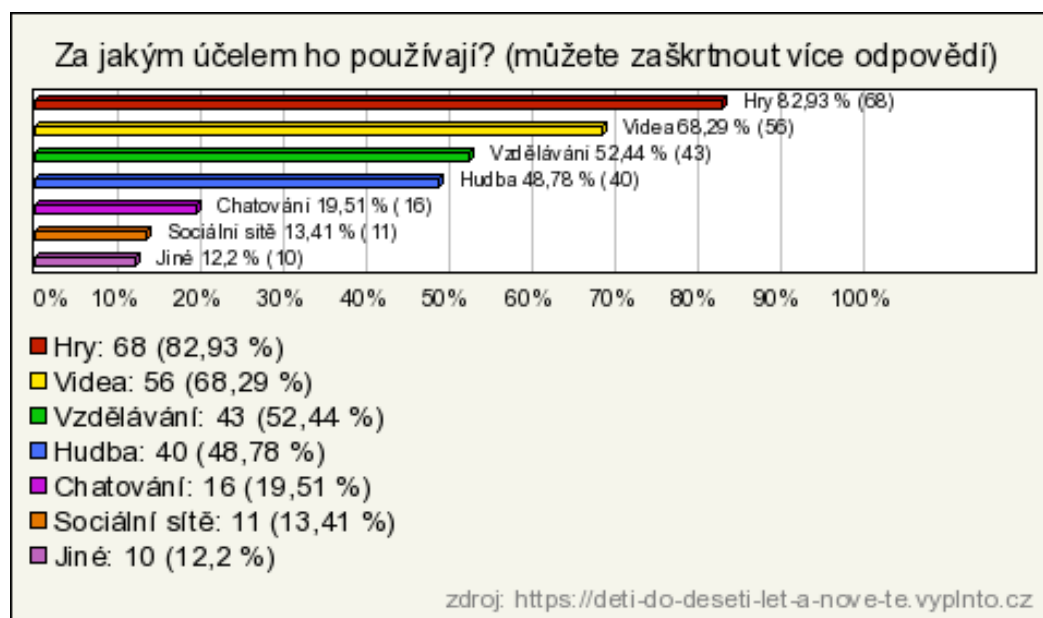
Většina rodičů si je vědoma rizika online prostředí, ale jen polovina z nich se snaží své děti před těmito nástrahami varovat. Pojmy jako hoax, kybergrooming nebo sexting znají především vysokoškolsky vzdělaní rodiče. Níže jsou zobrazeny kladné odpovědi na otázky týkající se znalosti výrazů jako je Sexting, apod.

Vzdělání	Sexting	Kyberšikana	Kybergrooming	Hoax
Vysokoškolské	37	37	7	20
Ostatní	22	34	0	10
Celkem	59	71	7	30

OBRÁZEK 16 - TABULKA VYTVOŘENA NA ZÁKLADĚ DAT Z DOTAZNÍKU

Při rozhovorech s rodiči jsem zjistil, že děti mají v oblibě dotykové zařízení. Používají je převážně na hraní her a přehrávání videí. Problém nastává ve chvíli, kdy rodiče půjčí potomkovi svůj telefon, ve kterém nemají žádné bezpečnostní omezení, a dítě si může prohlédnout téměř cokoli. Třetina z dotazovaných tuto skutečnost neřeší vůbec, třetina kontroluje činnost dětí v historii prohlížení a zbylá třetina má pro dítě vyhrazené speciální aplikace pro děti nebo jiná omezení. Počítače využívají převážně školou povinné děti, které se na něm učí nebo vyhledávají informace ke studiu.

Rodiče a ani samotné děti si nemyslí, že používání moderních technologií jim odebírá sociální interakci s okolím. Naprostá většina se domnívá, že má standardní vztahy s okolím. Dvě třetiny dotázaných uvedly, že jejich dítě má nějaký zájmový kroužek. Necelých devadesát procent uvádí, že dítě se živě zajímá o nějakou činnost. Například sport, malování, čtení nebo skauting. Samozřejmě se především jedná o děti od pěti let a výše. Mladší děti tráví volný čas hraním her. Buď klasických stolních nebo pomocí hraček či pomocí nových technologií.

OBRÁZEK 17 - OTÁZKA ČÍSLO 9 Z DOTAZNÍKU

Na obrázku výše je zobrazeno k čemu využívají děti do 10 let nové technologie. Hry, jsou jednoznačně nejoblíbenější činností u všech dětí bez rozdílu věku. Jedná se v drtivé

většině o offline hry, u kterých nehrozí například čerpání mobilních dat nebo bezpečnostní riziko.

Deset respondentů uvedlo, že jejich dítě používá telefon ještě k jiným účelům, než jsou nabídnuty v otázce. Jedná se o dvě činnosti. Telefonování s kamarády nebo s příbuznými a o fotografování.

3.3 DOPORUČENÍ

Na internetu naleznete různá doporučení, soupisy pravidel a rad pro děti a mládež, jak se správně chovat v online prostředí. Shrnout se dají například do podoby desatera, které v následující podobě naleznete na adresách www.seznamsebezpecne.cz a www.bezpecnyinternet.cz.

- „- Nedávej nikomu adresu ani telefon. Nevíš, kdo se skrývá za monitorem.
- Neposílej nikomu, koho neznáš, svou fotografii a už vůbec ne intimní.
- Udržuj hesla k e-mailu i jinam v tajnosti, nesděluj je ani blízkému kamarádovi.
- Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární maily a vzkazy.
- Nedomlouvej si schůzku na Internetu, aniž bys o tom řekl někomu jinému.
- Pokud naraziš na obrázek, video nebo e-mail, který tě šokuje, opusť webovou stránku.
- Svěř se dospělému, pokud tě stránky uvedou do rozpaků nebo vyděsí.
- Nedej šanci virům. Neotvírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.
- Nevěř žádné informaci, kterou na Internetu získáš.
- Když se s někým nechceš bavit, nebav se.“³⁰

Ale univerzální návod na bezpečnost neexistuje. Internet je velmi proměnlivý. Mění a zdokonalují se způsoby, jakými si lidé v online prostředí škodí.

Je dobré preventivně doporučit dítěti, aby v případě pocitu ohrožení telefonicky kontaktovalo Linku bezpečí na čísle 116 11 – kdykoliv, zdarma, anonymně. S linkou bezpečí lze komunikovat také prostřednictvím e-mailu a chatu. Dospělí mohou využít tzv. Rodičovské linky, která poskytuje telefonickou krizovou intervenci a poradenství rodičům, prarodičům a

---

³⁰ ECKERTO VÁ, Lenka a DOČEKAL, Daniel. Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013. 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5. Strana 37

ostatním členům rodiny, na čísle 840 111 234. Tato linka poskytuje pomoc v krizové situaci týkající se dětí, dospívajících a mladých dospělých. Více informací na linkabezpečí.cz.

Dále mohou dospělí i děti hledat pomoc na Lince důvěry Dětského krizového centra, která funguje zcela anonymně a nonstop na tel. Čísle 241 484 149. Od ledna 2013 je možné využívat také mobilní číslo: 777 715 215. Pomoc je možné získat i prostřednictvím aplikace Skype (ld_dkc) a to v časech: po-čet, vždy od 14:00 do 22:00, pá-ne, 10-22. Pomoc na chatu LD DKC naleznete na adrese www.elinka.iporadna.cz, a to v čase: pátek-neděle, vždy mezi 14-18. Více informací na www.linkaduverydkc.cz.

Po nahlášení nezákonného a nevhodného obsahu na Internetu doporučujeme využít: linku Policie ČR (aplikace.policie.cz/hotline), Horkou linku (www.horkalinka.cz) nebo internethotline.cz.

Užitečné jsou webové stránky www.e-bezpečí.cz, které obsahují přehledné shrnutí jednotlivých nástrah online prostředí a to formou plakátů, videí nebo odborných studií.

Je potřeba si uvědomit, že děti generace Alfa^{xvii}, o kterých je tato práce, nevyrůstají jako my. Doba pokročila, internet je dávno v éře interaktivity označované jako Web 2.0 a blížíme se k celkové digitalizaci vnějšího okolí a Webu 3.0 jakožto zástupci éry inteligentních technologií a robotizace.

4 SEZNAM OBRÁZKŮ

---

1 - Vývoj mobilních telefonů (zdroj: https://comtech.vsb.cz/vyvoj-telefonu/html_menu/cas_osa.html).....	10
2 – Screen Time (http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=EDU/WKP%282019%293&docLanguage=En)	15
3 - Kolik mu je/jim let? (otázka 6).....	23
4 - pohlaví 5 - kraj.....	24
6- vzdělání 7 - věk.....	24
8 - Otázka číslo 31 z dotazníku	25
9- https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/oblasti-statistiky/informacni-technologie/	26
10 – Graf k otázce číslo 25 z dotazníku	27
11 - Následující graf ilustruje vývoj počtu stažení aplikace po kvartálech od roku 2016. Je z něj zřejmé, že poslední loňský kvartál byl pro TikTok s 219 miliony stažení tím nejúspěšnějším. (zdroj: https://www.focus-age.cz)	28
12 - Graf k otázce číslo 20 z dotazníku.....	29
13 - Věkový údaj dětí, které nepoužívají žádné chytré zařízení (zdroj: data z dotazníku pro rodiče).....	31
14- Procentuální věkové rozložení dětí, které svůj volný čas netráví s kamarády (zdroj: otázka číslo 22 z dotazníku)	34
15 - Grafy vytvořené na základě otázek z dotazníku.....	34
Obrázek 16 - Tabulka vytvořena na základě dat z dotazníku.....	36
Obrázek 17 - Otázka číslo 9 z dotazníku.....	37

5 POUŽITÉ ZDROJE

5.1 MONOGRAFIE

---

1. BAYRAKTAR, Fatih. (2017). Online Risks and Parental Mediation Strategies Comparison of Turkish Children/Adolescents Who Live In Turkey and Europe. TED EĞİTİM VE BİLİM. 42. 10.15390/EB.2017.6323. Vlastní překlad.
2. CEJPEK, Jiří. Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 233 s. ISBN 80-246-1037-X.
3. *Česká a slovenská psychiatrie: časopis Psychiatrické společnosti*. Praha: Česká lékařská společnost J.E.Purkyně, 1995-. ISSN 1212-0383. Dostupné také z: <http://www.cspsychiatr.cz/archiv.php>.
4. Děti a online rizika. *Vyzkum-mladez.cz* [online]. ©2012 [cit. 22.4.2020]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1378730032.pdf>
5. ECKERTO VÁ, Lenka a DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013. 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5.
6. KOPECKÝ, Kamil a kol. Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 169 stran. Monografie. ISBN 978-80-244-4861-9.
7. KOVÁŘOVÁ, Pavla a kol. *Trendy v informačním vzdělávání*. 1. vyd. Zlín: VeRBuM, 2012. 154 s. ISBN 978-80-87500-18-7. Dostupné také z: <http://issuu.com/nakliv/docs/trendy>.
8. POSPÍŠIL, Vít. Výchovné strategie rodičů a jejich vliv na prevenci chování dětí v kyberprostoru. Hradec Králové, 2019. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové.
9. SLOBODA, Zdeněk. *Mediální výchova v rodině: postoje, nástroje, výzvy*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 246 stran. Kultura, média, komunikace. Paedagogia mediorum. ISBN 978-80-244-4496-3
10. ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. V Praze: Triton, 2003. 158 s. Psychologická setkávání; sv. 6. ISBN 80-7254-360-1.
11. ŠNÝDROVÁ, Ivana. Psychodiagnostika. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 143 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2165-1.

12. VALKENBURG, Patti & Piotrowski, Jessica & Hermanns, Jo & Leeuw, Rebecca. (2013). Developing and Validating the Perceived Parental Media Mediation Scale: A Self-Determination Perspective. *Human Communication Research*. 39. 10.1111/hcre.12010. Vlastní překlad.

5.2 ONLINE

---

1. Česká televize. *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. ©2019 [cit. 18.2.2020]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2931566-dobry-sluha-ale-spatny-pan-zavislost-na-mobilech-ohrozuje-az-70-procent-nezletilych>
2. Český statistický úřad. *Czso.cz* [online]. ©2019 [cit. 5.2.2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/oblasti-statistiky/informacni-technologie/>
3. Dotazník. *Ssvp.wz.cz* [online]2017 [cit. 28.4.2020]. Dostupné z: <http://www.ssvp.wz.cz/>
4. DSL ČR. *Dsl.cz* [online]. ©2016 [cit. 18.4.2020]. Dostupné z: <https://www.dsl.cz/clanky/kidzui-bezpecny-prohlizec-pro-deti>
5. E-bezpečí. *E-bezpeci.cz* [online]. ©2019 [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/podcasty/34-o-projektu-1/o-projektu/925-materialy>
6. European Commission, Joint Research Centre, & Stéphane Chaudron. (2015). Young Children (0-8) and digital technology : A qualitative exploratory study across seven countries. <https://doi.org/10.2788/00749>.
7. Health Behaviour in School-aged Children. *Zdravagenerace.cz* [online]. ©2019 [cit. 22.12.2019]. Dostupné z: <http://zdravagenerace.cz/reporty/socialni-site/>
8. I pro děti už jsou chytré technologie standardem, ve skupině 10–14 let má vlastní smartphone 8 z 10 dětí. *Nielsen-admosphere.cz* [online]. ©2017 [cit. 5.1.2020]. Dostupné z: <https://www.nielsen-admosphere.cz/press/i-pro-deti-uz-jsou-chytre-technologie-standardem-ve-skupine-10-14-let-ma-vlastni-smartphone-8-z-10-deti/>
9. Jak rozumíme informační gramotnosti. *Akvs.cz* [online]. ©2016 [cit. 21.12.2019]. Dostupné z: <https://akvs.cz/wp-content/uploads/2016/05/ivig-jak-rozumime.pdf>
10. Markomu.cz [online]. ©2019 [cit. 5.4.2020]. Dostupné z: <https://www.markomu.cz/nejoblibenejsi-socialni-site/>

11. Metodický portál www.rvp.cz: výběr příspěvků, čtenářská gramotnost. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, ©2008. 96 s. ISBN 978-80-87000-18-2. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=13123&rate=5>
12. MUNI. [Irtis.muni.cz](http://irtis.muni.cz) [online]. ©2019 [cit. 13.2.2020]. Dostupné z: <https://irtis.muni.cz/euko>
13. Podpora rozvoje digitální gramotnosti. Digigram.cz [online]. ©2018 [cit. 7.7.2020]. Dostupné z: <https://digigram.cz/files/2019/06/VM1.1-Koncept-DG.pdf>
14. Science Mag. Sciencemag.cz [online]. ©2017 [cit. 22.1.2020]. Dostupné z: <https://sciencemag.cz/historie-internetu-v-datech/>
15. Senát Parlamentu České republiky. Senat.cz [online]. ©2019 [cit. 10.4.2020]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/informace/galerie/videogalerie/video.php?id=500>
16. Sociologická Encyklopedie. Encyklopedie.soc.cas.cz [online]. ©2017 [cit. 6.1.2020]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Izolace_sociální
17. The Epoch Times. Epochtimes.cz [online]. ©2017 [cit. 21.12.2019]. Dostupné z: <https://www.epochtimes.cz/2017070323691/Zavislost-na-digitalnich-pristrojich-ohrozuje-hlavne-deti-a-dospivajici.html>
18. The Organisation for Economic Co-operation and Development. Oecd.org [online]. ©2020 [cit. 21.2.2020]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/about/>. Vlastní překlad.
19. VŠB - Technická univerzita Ostrava. Comtech.vsb.cz [online]. ©2017 [cit. 5.4.2020]. Dostupné z: <https://comtech.vsb.cz/vyvoj-telefonu/index.html>

---

6 PŘÍLOHY

---

1. Dotazník pro rodiče

DOTAZNÍK
Děti do deseti let a nové technologie

Dotazník obsahuje 32 otázek. Časová náročnost cca 10 minut.

1. Jste	Muž	
	Žena	

2. Kolik je Vám let?	18-25	
	26-30	
	31-35	
	36-40	
	41 a 45	
	46 a více	

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	Střední odborné bez maturity	
	Střední odborné s maturitou	
	Vyšší odborné	
	Vysokoškolské	
	Postgraduální	
	Nechci odpovídat	

4. V jakém kraji bydlíte?	Hlavní město Praha	
	Středočeský	
	Jihočeský	
	Plzeňský	
	Karlovarský	
	Ústecký	
	Liberecký	
	Královéhradecký	
	Pardubický	
	Olomoucký	
	Moravskoslezský	
	Jihomoravský	
	Zlínský	
	Kraj Vysočina	
Nechci odpovídat		

5. Kolik máte dětí v domácnosti do 10 let?	
---	--

6. Kolik je mu/jim let?	
--------------------------------	--

7. Pohlaví dítěte	Kluk	
	Holka	
	Nechci odpovídat	

8. Používají svůj chytrý telefon, tablet či počítač připojený k internetu?	Ano	
	Ano, ale bez připojení k internetu	
	Nemají svůj, ale používají půjčený s připojením k internetu	
	Nemají svůj, ale používají půjčený bez připojení k internetu	
	Nepoužívají žádný	

9. Za jakým účelem ho používají? (můžete zaškrtnout více odpovědí)	Hry	
	Vzdělávání	
	Chatování	
	Videa	
	Sociální sítě	
	Hudba	
	Jiné (prosím uveďte)	

10. Má zařízení ve svém pokoji?	Ano	
	Ne	

11. Jak často tráví čas Vaše dítě/děti na chytrých zařízeních?	Několik hodin denně	
	Maximálně hodinu denně	
	Několik hodin týdně	
	Několik hodin měsíčně	
	Nevím	

12. Kontrolujete, co přesně dělají na svých přístrojích?	ANO	
	Pokud ANO, prosím, napište jak.	
	NE	

13. Máte své přístroje zabezpečené antivirovým programem?	ANO	
	Pokud ANO, prosím, napište jaké přístroje.	
	NE	

14. Znáte pojem "Kybergrooming"?	ANO	
	Pokud ANO, prosím o stručnou definici.	
	NE	

15. Znáte pojem "Sexting"?	ANO	
	Pokud ANO, prosím o stručnou definici.	
	NE	

16. Znáte pojem "Kyberšikana"?	ANO	
	Pokud ANO, prosím o stručnou definici.	
	NE	

17. Znáte pojem "Hoax"?	Ano	
	Pokud ANO, prosím o stručnou definici.	
	Ne	

18. Pokud jste na alespoň jednu otázku čísel 14 až 17 odpověděli kladně, mluvili jste o tématu se svou ratolestí?	Ano	
	Ne	

19. Jaké kroky podniknete, když zjistíte, že dítě komunikuje přes sociální sítě s cizím podezřelým člověkem?	
--	--

20. Mluvili jste s Vaším dítětem o nástrahách nových technologií?	ANO	
	NE	

21. Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový kroužek?	ANO	
	NE	

22. Má Vaše dítě kamarády, se kterými tráví volný čas?	ANO	
	NE	
	Nevím	

23. Má Vaše dítě nějaké záliby?	Ano	
	Ne	
	Nevím	

24. Víte od jakého věku je možná registrace na Facebooku či Instagramu?	ANO	
	Pokud ANO, prosím uveďte.	
	NE	
25. Má Vaše dítě účet na Facebooku či Instagramu?	ANO	
	NE	
26. Máte Vy osobně účet na Facebooku či Instagramu?	ANO	
	NE	
27. Víte jak blokovat nežádoucí stránky či uživatele na výše zmíněných sociálních sítích?	ANO	
	NE	
28. Víte jak blokovat videa na Youtube.com?	ANO	
	NE	
29. Máte nějakou špatnou zkušenost, která souvisí s internetovým prostředím a Vaším dítětem?	ANO	
	Pokud ANO, můžete uvést?	
	NE	
30. Máte pocit, že Vaše dítě ztrácí kontakt se svým okolím díky novým technologiím?	ANO	
	NE	
31. Domníváte se, že jste informačně gramotný/á?	Ano	
	Ne	
32. Můžete stručně definovat pojem "Informační gramotnost"?	Ano (prosím napište)	
	Ne	

2. Dotazník Stupnice osamělosti a sociální nespokojenosti dětí

1. Je pro mě lehké najít si nové kamarády ve škole.
2. Rád čtu.
3. Nemám si s kým promluvit.
4. Nevadí mi spolupracovat s jinými dětmi.
5. Často koukám na TV
6. Je pro mě těžké najít si kamarády.
7. Mám rád školu.
8. Mám hodně kamarádů.
9. Cítím se sám.
10. Když budu chtít, najdu si kamaráda.
11. Často sportuji.
12. Je těžké být oblíbený jinými dětmi.
13. Mám rád vědu.
14. Nemám si s kým hrát.
15. Mám rád hudbu.
16. Rád se scházím s jinými dětmi.
17. Cítím se odtržený.
18. Nemám nikoho, kdo mi pomůže, když potřebuji pomoci.
19. Mám rád kreslení.
20. Nerad se scházím s jinými dětmi.
21. Jsem sám.
22. Jsem velmi oblíben spolužáky.
23. Rád hraji deskové hry.
24. Nemám žádné kamarády.
25. Často si hraji na počítači/tabletu/telefonu.

	Zcela souhlasí	Většinou souhlasí	Občas souhlasí	Většinou nesouhlasí	Vůbec nesouhlasí
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					

3. Přepis rozhovoru

Jméno: Adéla

Věk: 27 let

Profese: učitelka v mateřské škole

Vzdělání: vysokoškolské

Bydliště: Ústecký kraj

Kolik dětí máte na starosti?

Společně s kolegyní je v naší třídě jedenáct dětí od tří do čtyř let.

Bavíte se s nimi o používání moderních technologií?

Minimálně. Vlastně děti samy občas otevrou toto téma, když se nás ptají, jaké hrajeme hry.

Na některých jde vidět, že tím žijí.

U kolika dětí toto zanícení do hraní her na telefonu pozorujete?

Tak u dvou.

Odlišují se něčím tyto děti od ostatních? Například hyperaktivitou, nesoustředěností?

Neřekla bych.

Snažíte se je edukovat v tomto ohledu?

Snažíme se je od hraní her odrazovat a vysvětlujeme jim, že hraní s kamarády nebo bráškou/sestřičkou je mnohem zábavnější.

Nosí si některé děti například telefon do školky?

Nenosí. To je zakázané.

Děkuji za rozhovor.

ⁱ Experimentální počítačová síť ARPANET byla oficiálně zprovozněna v roce 1969 a její chod byl trvale zastaven v roce 1990 díky dlouholetému nárůstu lokálních sítí.

ⁱⁱ MILNET byl název pro privátní vnitřní vojenskou počítačovou síť armády USA, která se v roce 1983 oddělila od své mateřské sítě, co byla známá jako ARPANET.

-
- iii Název informační jednotky ekvivalentní přibližně jednomu miliónu bajtů
- iv Jednotka frekvence (kmitočtu)
- v Izolace sociální
- vi Carl Gustav Jung - švýcarský lékař a psychoterapeut, zakladatel analytické psychologie
- vii Psycholožka PhDr. Ivana Šnýdrová, CSc.
- viii Steven R. Asher - profesor psychologie a neurovědy
- ix Shelley Hymel – profesorka psychologie na University of British Columbia
- x Peter D. Renshaw - britský konzultant a výzkumný pracovník v oblasti kreativního učení se zvláštním zájmem o institucionální změny a celoživotní učení
- xi Studie se zúčastnilo 761 dětí od 10 do 14 let
- xii Psycholog Assoc. Prof. Dr. FATİH BAYRAKTAR
- xiii <https://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/107-rodic-a-rodicovstvi-v-digitalni-ere-2018/file>
- xiv Lidé, kteří manipulují dětmi, tzv. kybergroomeři, využívají důvěřivosti a nezkušenosti dětí, aby získali jejich intimní fotografie a videa (intimní materiál). Případně se s dětmi chtějí osobně setkat. Aby dosáhli svého cíle, neváhají využít vydírání a vyhrožování – třeba právě zveřejněním vylákaných intimních obrazových materiálů. Takovým zkušenostem se děti s vaší pomocí mohou vyhnout, jestliže se včas dozví, co jim hrozí a kde.
- xv Data za Q3 2019
- xvi Rodič, který měl dvě a více dětí ve věku do deseti let, vyplnil dotazník za každé dítě zvlášť nebo napsal, že odpovědi pro obě ratolesti jsou stejné.
- xvii Děti narozené po roce 2010.